

TUZHURMATU TÜRKMENLERİ: BİR BAŞARI ÖYKÜSÜ

THE TUZHURMATU TURKMENS: A SUCCESS STORY

التركمان في طوزخورماتو: حكاية نجاح

ORTADOĞU STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ
CENTER FOR MIDDLE EASTERN STRATEGIC STUDIES
مركز الشرق الاوسط للدراسات الاستراتيجية

ORSAM-ORTADOĞU TÜRKMENLERİ PROGRAMI
ORSAM-MIDDLE EASTERN TURKMEN PROGRAMME
برنامج دراسات تركمان الشرق الاوسط

ORSAM-ORTADOĞU TÜRKMENLERİ
PROGRAMI

ORSAM
ORTADOĞU STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

Tuzhurmatu Türkmenleri: BİR BAŞARI HİKAYESİ

ORSAM Rapor No: 6
ORSAM-ORTADOĞU TÜRKMENLERİ PROGRAMI Rapor No: 2

Kasım 2009

ISBN: 978-605-5330-75-0

© 2009

Bu raporun içeriğinin telif hakları ORSAM'a ait olup, 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu uyarınca kaynak gösterilerek kısmen yapılacak makul alıntılar ve yararlanma dışında, hiçbir şekilde önceden izin alınmaksızın kullanılamaz, yeniden yayımlanamaz. Bu raporda yer alan değerlendirmeler yazarına aittir; ORSAM'ın kurumsal görüşünü yansıtmamaktadır.

ORTADOĞU STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

Tarihçe

1990'ların başında Türkiye'de eksikliği her zamankinden daha fazla hissedilmeye başlayan Ortadoğu araştırmaları konusunda kamuoyunun ve dış politika çevrelerinin ihtiyaçlarına yanıt verebilmek amacıyla, 30 Mayıs 2002'de Irak Araştırmaları Enstitüsü kurulmuştur. 19 Mart 2004'te Enstitü'nün çalışma sahası genişletilerek adı Global Strateji Enstitüsü olarak değiştirilmiştir. 1 Kasım 2008'de Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi (ORSAM) adını alarak kapsamlı bir yeniden yapılanma süreci geçiren kurum, çalışmalarını Ortadoğu özelinde yoğunlaştırmıştır. ORSAM, Türkmeneli İşbirliği ve Kültür Vakfı'na bağlı bir kuruluştur.

Ortadoğu'ya Bakış

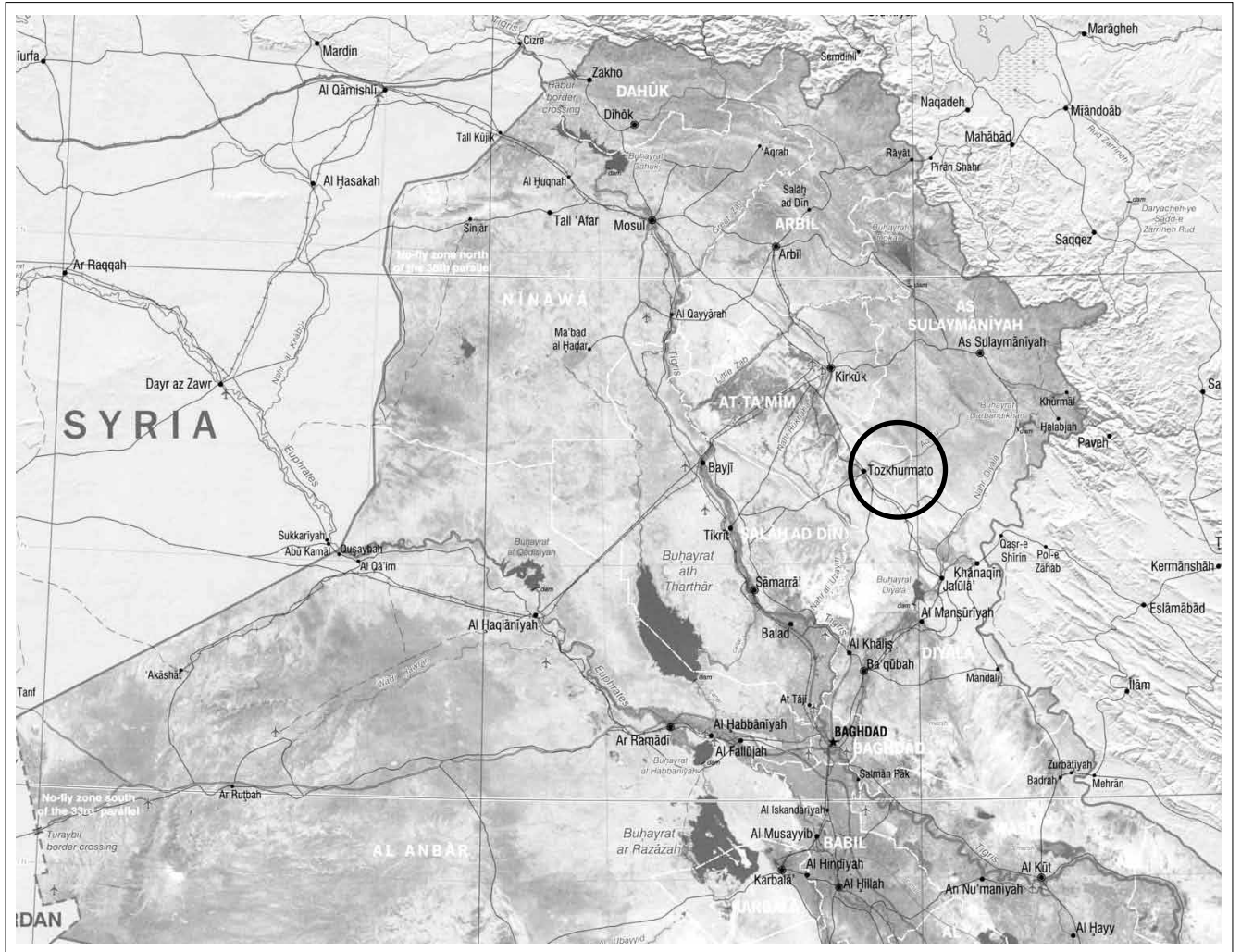
Ortadoğu'nun iç içe geçmiş birçok sorunu barındırdığı bir gerçektir. Ancak, ne Ortadoğu ne de halkları, olumsuzluklarla özdeşleştirilmiş bir imaja mahkûm edilmemelidir. Ortadoğu ülkeleri, halklarından aldıkları güçle ve iç dinamiklerini seferber ederek barışçıl bir kalkınma seferberliği başlatacak potansiyele sahiptir. Bölge halklarının bir arada yaşama iradesine, devletlerin egemenlik haklarına, bireylerin temel hak ve hürriyetlerine saygı, gerek ülkeler arasında gerek ulusal ölçekte kalıcı barışın ve huzurun temin edilmesinin ön şartıdır. Ortadoğu'daki sorunların kavranmasında adil ve gerçekçi çözümler üzerinde durulması, uzlaşmacı inisiyatifleri cesaretlendirecektir. Söz konusu çerçevede, Türkiye, yakın çevresinde bölgesel istikrar ve refahın kök salması için yapıcı katkıları sürdürmelidir. Cepheleşen eksenlere dâhil olmadan, taraflar arasında diyalogun tesisini kolaylaştırmaya devam etmesi, tutarlı ve uzlaştırıcı politikalarıyla sağladığı uluslararası desteği en etkili biçimde değerlendirebilmesi, bölge devletlerinin ve halklarının ortak menfaatidir.

Bir Düşünce Kuruluşu Olarak ORSAM'ın Çalışmaları

ORSAM, Ortadoğu algılamasına uygun olarak, uluslararası politika konularının daha sağlıklı kavranması ve uygun pozisyonların alınabilmesi amacıyla, kamuoyunu ve karar alma mekanizmalarına aydınlatıcı bilgiler sunar. Farklı hareket seçenekleri içeren fikirler üretir. Etkin çözüm önerileri oluşturabilmek için farklı disiplinlerden gelen, alanında yetkin araştırmacıların ve entelektüellerin nitelikli çalışmalarını teşvik eder. ORSAM, bölgesel gelişmeleri ve trendleri titizlikle irdeleyerek ilgililere ulaştırabilen güçlü bir yayım kapasitesine sahiptir. ORSAM; web sitesiyle, aylık Ortadoğu Analiz ve altı aylık Ortadoğu Etütleri dergileriyle, analizleriyle, raporlarıyla ve kitaplarıyla, ulusal ve uluslararası ölçekte Ortadoğu literatürünün gelişimini desteklemektedir. Bölge ülkelerinden devlet adamlarının, bürokratların, akademisyenlerin, stratejistlerin, gazetecilerin, işadamlarının ve STK temsilcilerinin Türkiye'de konuk edilmesini kolaylaştırarak, bilgi ve düşüncelerin gerek Türkiye gerek dünya kamuoyuyla paylaşılmasını sağlamaktadır.

İçindekiler

Özet.....	5
Giriş.....	6
1. Tuzhurmatu'nun Stratejik Önemi.....	6
2. İdari Yapı.....	7
3. Sosyal Yapı.....	7
4. Tuzhurmatu'da Yaşayan Türkmenlerin Çoğunlukta Olduğu Belli Başlı Yerler ve Sosyal Yapılar.....	8
5. Ekonomik Yapı.....	9
6. Güvenlik Durumu.....	10
7. Siyasi Durum.....	10
8. Tuzhurmatu'ya İlişkin Öneriler.....	12

Hazırlayan: Yrd. Doç. Dr. Serhat ERKMEN
ORSAM Ortadoğu Danışmanı
Ahi Evran Üniversitesi
Uluslararası İlişkiler Bölümü
serhaterkmen@orsam.org.tr

Tuzhurmatu Türkmenleri: BİR BAŞARI HİKAYESİ

Özet

Coğrafi konumu itibarıyla Araplar ile Kürtler arasında bir çeşit tampon gören Tuzhurmatu, hem coğrafyası hem de demografik yapısı açısından Irak'ta Türkmenlerin en önemli yerleşim yerlerinden birisidir. Aynı zamanda işgalden sonra Irak'taki Türkmen hareketinin en başarılı olduğu yerlerden birisi olan Tuzhurmatu bu başarısını son vilayet meclisi seçimlerinde de kanıtlamıştır. Kerkük ile Diyala Türkmenleri arasında bir geçiş ve bağlantı noktasıdır. Tuzhurmatu aynı zamanda hem siyasi durumu ve Türkmen varlığıyla Kerkük için bir destek oluşturmaktadır. Bu nedenle, Irak'ta yaşayan Türkmenler için uzun yıllardır en önemli bölgelerden birisi olagelmıştır.

Bağdat'ın kuzeyindeki Selahattin vilayetine bağlı olan Tuzhurmatu, bu vilayetin ikinci büyük ilçesidir. Tuzhurmatu, bölgenin çoğunda olduğu gibi asıl olarak toprağa bağlı üretim ilişkilerine sahiptir. Bu nedenle, temel örgütlenme biçimi aşirettir. Nüfus, çok hızlı artmaktadır. Nüfusu 2003 yılındaki işgalden önce 128.000 olan Tuzhurmatu'nun nüfusu şimdiler 190.000'e çıkmıştır. Bu durum işgalden sonra nüfusun altı yılda %50 arttığını göstermektedir. Tuzhurmatu'ndaki Türkmenler arasında merkezde yaşayanların büyük çoğunluğu Şii iken köylerde yaşayan Türkmenlerde çoğunluğun Sünni'dir. Ancak, Türkmenler hiçbir mezhepsel ayırım olmadan bir arada, barışçıl ve işbirliği içinde yaşamaktadır. Tuzhurmatu'na bağlı bazı köylerde Türkmenler arasında mezhepsel ayrımcılık sokulmaya çalışılmasına rağmen, halk bunu kabul etmemiş ve bu çabaları durdurmuştur. Tuzhurmatu'da yaşayan Türkmenlerin çoğu Bayat aşiretinin kollarıdır. Tuzhurmatu'nun sosyal dokusunun en önemli yansımalarından birisi siyasi alanda olmuştur. Türkmenlerin eski rejim döneminde sistem dışı kaldıkları için erken politize oldukları ve Irak genelindeki Şii siyasi hareketler içinde önemli yerlere geldikleri görülmektedir.

İlçedeki siyasi yapının ise üzerinde hassasiyetle durulması gerekmektedir. 31 Ocak 2009 seçiminde Selahattin vilayetinde 2 sandalye kazanan ITC, Irak genelindeki belki de en önemli başarısını Tuzhurmatu'da yaşamıştır. Toplam seçmen sayısının 90.000 olduğu ilçede katılım çok yüksek olmasına rağmen ITC'nin 20.000 civarında oy aldığı görülmektedir. Bu durum aslında Türkmen oylarının önemli bir kısmını ITC'nin aldığını göstermektedir. ITC'nin diğer bölgelerdeki seçim sonuçlarına bakıldığında oransal olarak en başarılı sonucun bu bölgede alındığı söylenebilir. Özellikle, vilayet meclisinin belirlenmesi kriterleri ve Sünni Arapların seçime katılımının değişmesi gibi iki çok önemli etken dikkate alındığında Tuzhurmatu'daki durumun bir başarı olduğunu teslim etmek gerekmektedir.

Giriş

ORSAM (Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi) tarafından Irak'ta Türkmenlerin yaşadığı bölgelerdeki saha çalışmaları devam ettirilmektedir. Mart 2009 tarihinde Telafer'de yürütülen saha çalışmasından sonra 30 Mayıs-02 Haziran tarihleri arasında Selahattin vilayetine bağlı olan Tuzhurmatu ilçesinde Türkmenlerin yaşadığı bölgelerde ayrıntılı bir saha çalışması yapılmıştır. Saha çalışması boyunca Türkmenlerin yoğun olarak yaşadığı yerler ziyaret edilmiş; ziyaret edilen ilçe, nahiye ve köylerde aşiret reisleri, yörenin önde gelenleri, ITC (Irak Türkmen Cephesi) sorumluları ve yerel hakla görüşmelerde bulunulmuştur. Bu çalışma sonucunda Tuzhurmatu'ndaki durumu ortaya koymayı hedefleyen bu çalışma ortaya çıkmıştır. Çalışmada önce Tuzhurmatu hakkında genel bir bilgi verilecek, daha sonra Tuzhurmatu'ndaki Türkmenlerin durumu ve sorunlarının çözülmesi için bazı öneriler ele alınacaktır.

Tuzhurmatu'nun Stratejik Önemi

1. Coğrafi konumu itibarıyla Araplar ile Kürtler arasında bir çeşit tampon görevi görmektedir. Kürtler açısından Sünni Arapların önemli merkezlerinden birisi olan Tikrit'e kuzeyden inen yolu kontrol eden ileri bir karakol gibidir.

2. Irak'ın kuzeyindeki bölgesel yönetimin 2002 yılında hazırlanmış olduğu taslak anayasa içinde adı geçen ve Kürtlerin genişleme sahası içinde bulunan bir bölgedir. Bu nedenle, BM Raporu'nda tartışmalı bölgeler kapsamında değerlendirilmiştir. Ayrıca, kuzeydeki bölgesel yönetimin hazırladığı son anayasa taslağında da bölgesel yönetim sınırları içinde kalması öngörülmüştür.

3. Irak Kürtlerinin halen kontrol ettiği 3 vilayetin dışında oluşabilecek dördüncü bir vilayetin kurulabilmesi için en stratejik noktalardan birisidir. Kerkük'ü kuzeydeki bölgesel yönetimin sınırlarına dahil edemeyen Kürt grupların hem kendi içlerinde dengeyi sağlayabilmek hem de genişleyebilmek için yeni vilayetler oluştur-

mak istedikleri bilinmektedir. Bu vilayetler iki şekilde oluşturulmak istenmektedir. Birincisi, mevcut vilayetlerin idari sınırlarının değiştirilerek bazı ilçelerin bir başka vilayete bağlanması şeklinde olabilecektir. (Örneğin Musul'un kuzeyindeki bazı ilçeleri bu vilayetten kopartarak Duhok ve Erbil'e bağlamak gibi) İkincisi ise farklı vilayetlerin sınırları içinde bulunan yerleşimlerin bu vilayetlerden ayrılarak birkaç ilçenin biraraya getirilmesiyle yeni bir vilayet yaratılması yoluyla olabilecektir. Bu bağlamda Iraklı Kürtlerin haritalarında sürekli gösterdikleri gibi Hanekin'e uzanan hattı kontrol etmesinde Tuzhurmatu çok önemli bir yer tutmaktadır. Tuzhurmatu, Hanekin, Kifri ve Diyala'nın kuzeyindeki bazı yerleşim birimlerinden oluşan yeni bir vilayetin kurulması düşüncesi Kürtler arasında yeni değildir. Bu nedenle hem coğrafyası hem de demografik yapısı açısından Tuzhurmatu olası yeni bir Kürt vilayeti için büyük bir önem taşımaktadır.

4. Tuzhurmatu, Irak'ta Türkmenlerin başarılı olduğu yerlerden birisidir. Tuzhurmatu'nun bu başarısı bölgedeki diğer Türkmenlere ve Türkmen hareketinin kendisine bir önem katmaktadır.

5. Tuzhurmatu, Kerkük ile Diyala Türkmenleri arasında bir geçiş ve bağlantı noktasıdır. Tuzhurmatu kaybedilirse Türkmenlerin Diyala'yla zaten zayıf bağları büyük ölçüde kopabilecektir. Tuzhurmatu hem siyasi durumu ve Türkmen varlığıyla Kerkük için bir destek oluşturmaktadır. Tuzhurmatu'nun Kerkük'le birleştirilmesi çabaları da bulunmaktadır. Geçmişte Kerkük'ün bir parçası olan ve Saddam Hüseyin döneminde Selahaddin'e bağlanan bu ilçe Kerkük'le birleştirilmesi çabası yönünden de son derece önemlidir.

6. Tuzhurmatu'nun ilçe merkezinin doğusunda kalan tepelik bölgede Saddam Hüseyin rejimi sırasında Irak hükümeti tarafından keşfedilip, rezerv olarak tutulmak üzere kapatılan bir miktar petrol bulunmaktadır. Ancak bu petrolün miktarı ve kalitesine ilişkin bilgiler henüz net değildir.

İdari Yapı

Tuzhurmatu, Bağdat'ın kuzeyindeki Selahattin vilayetine bağlıdır. Selahattin vilayetine bağlı Beyci, Tikrit, Balad, Dor, Şırgat, Duceyl, Samarra ve Tuzhurmatu olmak üzere 8 ilçe bulunmaktadır. Tuzhurmatu, toplam nüfusu 1.200.000 olan vilayetin ikinci büyük ilçesidir. (En büyük ilçe 2005 sonunda Irak'ta Sünni-Şii çatışmasının başlamasına neden olan bombalama olayının yaşandığı Samarra'dır. Selahattin'in merkezi olan Tikrit'in nüfusu ise 120.000'dir.) Tuzhurmatu, merkez, ilçe merkezine bağlı üç nahiyeye (Amirli, Süleymanbey ve Navculu) ile merkeze ve nahiyelere bağlı köylerden oluşmaktadır.

Sosyal Yapı

Tuzhurmatu, bölgenin çoğunda olduğu gibi asıl olarak toprağa bağlı üretim ilişkilerine sahiptir. Bu nedenle, temel örgütlenme biçimi aşirettir. Tuzhurmatu'daki aşiret yapısı Türkmen, Arap ve Kürtlerde aynıdır. Merkezde bazı ailelerin kentleşmiş olduğu görülmesine rağmen köylerin merkeze yakınlığı nedeniyle bağları kopmamıştır. Nüfus, çok hızlı artmaktadır. Nüfusu 2003 yılındaki işgalden önce 128.000 olan Tuzhurmatu'nun nüfusu şimdiler 190.000'e çıkmıştır. Bu durum işgalden sonra nüfusun altı yılda %50 arttığını göstermektedir. Tuzhurmatu'nda yaşayan Türkmenlerin merkez, nahiyeler ve köyler dahil 75.000 civarındadır.

İlçedeki dini yapıya ilişkin ise şunlar söylenebilir: İlçedeki Arapların çoğu ve Kürtlerin ise tamamı Sünni'dir. Türkmenlerin ise çoğu Şii'dir. Türkmenler arasında merkezde yaşayanların büyük çoğunluğu Şii iken köylerde yaşayan Türkmenlerde çoğunluğun Sünni olduğu görülmüştür. Ancak, Türkmenler hiçbir mezhepsel ayırım olmadan bir arada, barışçıl ve işbirliği içinde yaşamaktadır. Tuzhurmatu'na bağlı bazı köylerde Türkmenler arasında mezhepsel ayrımcılık sokulmaya çalışılmasına rağmen, halk bunu kabul etmemiş ve bu çabaları durdurmuştur.

Tuzhurmatu'da yaşayan Türkmenlerin çoğu

Bayat aşiretinin kollarıdır. Hatta, Tuzhurmatu için Irak'ta Bayat aşiretinin merkezidir denilebilir. Tuzhurmatu'nun demografik yapısının en önemli özelliklerinden birisi nüfusun çok hızlı değişim geçirmesidir. Bu değişimin nedeni göç olmasına rağmen hızlı değişimin tek sonucu ilçedeki etnik ve mezhepsel dağılım üzerinde gözlemlenmemektedir. Bu değişimin ekonomik alana yansımaları özellikle kira geliri, memurluk ve çiftçilikle geçinen Türkmenler üzerinde olumsuz etki yaratmaktadır. Türkmenlerin özellikle ilçe merkezindeki pek çok topraklarına el konulmaya devam edilmektedir. Kürt gruplarının emniyet ve ordudaki rolleriyle pekişen bu uygulama Türkmenler için hayatı daha da zorlaştırmaktadır.

Tuzhurmatu'nun sosyal dokusunun en önemli yansımalarından birisi siyasi alanda olmuştur. Türkmenlerin eski rejim döneminde sistem dışı kaldıkları için erken politize oldukları ve Irak genelindeki Şii siyasi hareketler içinde önemli yerlere geldikleri görülmektedir.

Tuzhurmatu'daki gezimizde en dikkat çekiçi unsurlardan birisi özellikle büyük yerleşim yerlerindeki Türkmenlerin bir kısmının Araplaşmış olmasıdır. Bunlardan bir kısmı ITC'ye seçim sırasında destek vermesine rağmen kendilerinin Türkmen olduklarını kabul etmemektedirler. Bunun en örneklerinden birisi Dombalandere'dir. Bu köy vilayet meclisi seçimi sırasında ITC'ye destek vermesine rağmen köy ahalisinin önemli bir kısmı kendisini Arap olarak tanımlamaktadır. Benzer bir durum, bazı aşiretlerde de bulunmaktadır. Bazı Türkmen aşiretlerinin bazı kolları aşiret reisi ve aşiretin çoğu Türkmen olmasına rağmen kendisini Arap saymaya başlamıştır. Bu durum, önümüzdeki nüfus sayımı sürecinde Türkmenlerin sıkıntılarla karşılaşmasına ve sayılarının olduğundan daha az çıkmasına neden olabilir.

Irak'ın en önemli gündem maddelerinden birisi nüfus sayımıdır. Bu nedenle Tuzhurmatu'da da bu heyecan görülmektedir. Ziyaret ettiğimiz yerlerde en önemli mesele olarak tartışılan sayım konusu, bazı yerlerde maalesef bir pazarlık

aracına çevrilmiştir. Irak'ta hangi etnik gruptan olursa olsun insanlar, sayımda kendilerini bir etnik gruba yazdırmak için yardım ve ayrıcalık beklemektedir. Bunun en temel nedeni yıllardır ihmal edilmiş bölgelerde yaşayan ve işgal sonrasında güvenlik sorunuyla da karşı karşıya kalan halkın kendisini savunma isteğidir. Bazı kişiler Türkmen olmaları nedeniyle özellikle baskı altına alındıklarını ve en temel haklarını bile kullanamadıklarını düşünmektedirler. Bu düşünce çok da haksız değildir. Bu nedenle aynı seçim sürecinde olduğu gibi Irak'ta siyasi süreç büyük ölçüde maaş bağlama, atama yapma, yardımlar ve hizmetler gibi faaliyetler üzerinden yürümektedir. Irak'ın geneli için geçerli olan bu durum, Tuzhurmatu'nda da yer yer görülmektedir. Fakat, bu tüm gruplara ve grupların içindeki tüm bireylere yansıtılabilecek bir olgu değildir. Örneğin, Tuzhurmatu'daki Karanaz köyü tüm sıkıntılarına ve karşılaştığı güçlüklerle rağmen Türkmen olmakla gurur duymakta ve dedelerinin Osmanlıya hizmet ettiğini ayrıntılarıyla anlatarak bu tarihsel bağı bugüne kadar taşımaktadır.

Tuzhurmatu'da Yaşayan Türkmenlerin Çoğunlukta Olduğu Belli Başlı Yerler ve Sosyal Yapıları

Tuzhurmatu Merkez: Tuzhurmatu merkezi, toplam nüfusun üçte birinden fazlasını oluşturmaktadır. Merkeze bağlı üç nahiyeden birisinin (Navculu) sadece kağıt üstünde kaldığı bu nahiyeye bağlı köylerde yaşayanların köylerini terkederek merkeze yerleştiği söylenebilir. Bu nahiyenin büyük ölçüde Kürt köylerinden oluştuğu, bu nedenle merkeze göçedenlerin de Kürtler olduğunun altını çizmek gerekmektedir.

Tuzhurmatu merkezde Türkmenlerin yaşadıkları mahalleler, Mustafa Ağa Mah., Aksu Mah., Molla Sefer Mah., Orta Mah. ve Çakkalla Mah'dir. Diğer bazı yerlerde de Türkmenler yaşamasına rağmen anılan yerlerde nüfusun önemli kısmını Türkmenler oluşturmaktadır.

Yengice Köyü: Tuzhurmatu'ya bağlı en büyük

köylerden birisidir. Nüfusu 14.000 civarındadır. Yengice, tamamı Türkçe konuşan bir yerleşim yeridir. Ancak başka bölgelerde görülen Araplaşma burada da göze çarpmaktadır. Telafer ve Diyalâ'da rastlandığı gibi Sünni Türkmenler arasında kendisini Arap olarak tanımlayanların sayısı bu köyde de azımsanamayacak kadar büyüktür. Köyün tamamı Türkçe konuşmasına rağmen en az %20'si kendisini Arap olarak tanımlamaktadır. Yengice'de 20 civarında önemli aşiret bulunmaktadır. Ancak en büyük ve en önemli aşiret İhtiyarlı aşiretidir. Neredeyse nüfusun yarısını oluştururlar. Çoğu Bayat aşiretleri kökenli olan Yengice aşiretleri arasında diğer önemli aşiretlerden bazıları ise Harmanlı ve Hamdani'dir. Tarım ile geçinen köyde bazı öldürme olayları sonucunda Sünni-Şii ayrımı yaratılmaya çalışılmış. Bunun sonucunda 135 Şii, 25 Sünni aile köyü terk etmiştir. Ancak sonradan köyün ileri gelenlerinin gayretiyle bu olaylar durdurulmuştur.

ITC'ye büyük ölçüde destek veren Yengice'nin en önemli sorunu güvenlik, işsizlik ve sudur. 1 yıl öncesine kadar polis merkezi olmayan bu büyük köyde güvenlik hala tam olarak oturmuş değildir. Ayrıca, işsizlik oranı çok yüksektir. Devletten atama bekleyen çok sayıda Türkmen bulunmaktadır. 1 Ortaokul, 2 ilkokul ve 1 sağlık ocağı bulunan köyde susuzluk büyük bir sorundur. Şu anda köyde 1 su kuyusu bulunmaktadır. Ancak bu kuyu yeterli gelmediğinden yeni kuyuya ihtiyaç duyulmaktadır.

Abbut Köyü: Amirli nahiyesine bağlı olan Abbut Köyü'nün nüfusu 1800-2000 civarındadır. Bu rakamın 200 kadarı Arap geri kalanı Türkmen'dir. Arpa ve buğdayın yanı sıra bahçecilik de yapılan köy, Tuzhurmatu merkezden 25 km. uzaklıkta ve yolda epeyce uzak bir alanda kurulmuştur. Bu nedenle, işgal bu köye pek uğramamış gibi durmaktadır. İnsanlar normal yaşamlarına devam etmektedir. Güvenlik sorunu bulunmayan köyden çok sayıda okumuş insan çıkmaktadır. Hatta çevre köylerden bu köydeki okula öğrenci gelmektedir. Ayrıca politik bilincin yüksek olduğu bir yerleşim yeri olduğu da söylenebilir. Çünkü, seçim merkezi uzakta

olmasına rağmen 5 km. uzaklığa oy vermeye gitmişler. Bu köye işgalden sonra dışarıdan göç özendirilmiş; ancak yerleşim yerinin uzak olması ve nüfusun homojenliği dışarıdan gelenlerin tutunamamasına neden olmuştur.

Çardaklı Köyü: Çardaklı Köyü'nün nüfusu 1400 civarındadır. Kuyu suyuyla sulama yapılan bu köyde arpa ve buğday ekilmektedir. Güvenlik durumunun çok iyi olduğu köyde Türkçe eğitimin de verildiği 2 okul ve sağlık ocağı bulunmakta; ancak doktor çalışmamaktadır. Köydeki Türkmenlerin hepsi kendisini Türkmen olarak görmekte Arap olduğu iddia eden bulunmamaktadır.

Bastamlı Köyü: Tamamı Türkçe konuşan büyük köylerden birisi olan Bastamlı'nın nüfusu 5300 civarındadır. 1955 yılında kurulan bir köy sandığı sayesinde köyün çocuklarını okutan Bastamlı'dan eğitilmiş insanlar çıkmaktadır. Halkın hizmet beklentisi çok büyük boyutlara ulaşmış durumdadır.

Hasadarlı Köyü: Nüfusu 3500 civarında olan köyün önemli bir kısmı Türkmen'dir. Ayrıca Kürtler de yaşamaktadır. Eski İngilizce belgelerde adı Kelevent köyü olarak geçen Hasadarlı köyündeki en önemli aşiretler Bayraktar, Kaya-ı, Maaşlı, Kırmızı, Fethili, Şubatlı, Muhsinli, Keleventli'dir. Bu köyde de sağlık merkezi ve doktor bulunmamakta; susuzluk sorunu önemli boyutlara ulaşmaktadır.

Köküz Köyü: Nüfusu 1000'den az olan köyde büyük çoğunluğu Türkmenler oluşturmaktadır. Muratlılar, Vandeviler, Aliyeliler gibi aşiretlerin yanı sıra kendilerini Arap olarak tanımlayan ve Türkçe konuşan bir aşiret olan Acemliler yaşamaktadır.

Amirli/Emirli Nahiyesi: Tuzhurmatu'nun nahiyelerinden birisi olan Amirli (ya da Emirli) 16000 kişilik bir nüfusa sahiptir. Amirli'de Türkmenlerin yanı sıra az da olsa Kürt ve Arap da yaşamaktadır. 2007 yılındaki büyük saldırıdan sonra Türkiye'nin bölgeye yardım gönder-

mesi ve yaralılarla ilgilenmesi bölgede memnuniyetle karşılanmıştır.

Biravcılı Köyü: Nüfusu 2000 civarında olan Biravcılı Köyü'nün tamamı Türkçe konuşmaktadır. Sulama sorunu olmayan köyde güvenlik durumu da iyidir. Biravcılı aşireti büyük aşiretlerden birisidir. Başka köylerde de kolları bulunmaktadır.

Karanaz Köyü: Tuzhurmatu'nun Amirli nahiyesine bağlı küçük köylerden birisi olan Karanaz'da 750 kişi yaşamaktadır. Türkçe eğitimi olan bir okula sahip olan köyde Türklük ve Türkmenlik bilincinin son derece güçlü olduğu gözlemlenmiştir. Dedelerinden kalan yazıları ve bazı eski Osmanlı belgelerini yöre sakinleri gururla göstermektedirler. Bu köyde sağlık ocağı bulunmamaktadır. Hastalar Tuzhurmatu merkeze gitmektedir. Köyde 4 kuyu bulunmasına rağmen su çok yetersizdir. Bu nedenle köylüler hayvanlarını bile satmışlardır. Köyün tamamı bir aşiretten oluşmaktadır. Güvenlik konusunda bir sıkıntı yaşanmamıştır. Karanaz aşiretinin Kerkük merkez, Tavuk, Musul, Felluce, Kut, Bağdat, Hille, Tazehurmatu, Karatepe ve Kifri'ye yayılmış toplam 7000 üyesi olduğu söylenmektedir.

Ekonomik Yapı

Tuzhurmatu'da halkın büyük bir kısmı tarımla geçinmesine rağmen memuriyet en önemli meslek olarak görünmektedir. Aslında tüm Türkmenler arasında bunun geçerli olduğu söylenebilir. Muhtemelen, devletin kuruluşundan bu yana rejim baskısına karşı dayanabilmek ve sabit gelire sahip olmak için memuriyete ağırlık veren Türkmenler tüm Irak'a yayılmışlardır. Ancak, bu nedenle çoğu da asimile olmuşlardır. Memuriyete verilen önem o kadar büyüktür ki; ambargo zamanında memur maaşları 2 dolar civarındayken tüm devlet memurları işlerini bırakmalarına rağmen Türkmenler devam etmişlerdir. Irak'ta yeni rejimin kurulmasıyla birlikte memur maaşları iyileşmiştir. Bugün ortalama bir memurun maaşı 500 dolar olmuştur. Türkmenlerin memuriyeti bırakmamaları sonucunda hala devlet dairelerinde çok sayıda Türkmen memur bulmak mümkündür.

Tuzhurmatu'da ciddi bir altyapı sorunu bulunmaktadır. Irak'ın geri kalanında da görülen bu sorunun aşılabilmesi için büyük yatırımlar gerekmektedir. Irak'nın petrol gelirlerine bağlı olarak değişim gösteren bütçe azalmaktadır. Tuzhurmatu'na merkezden gelen para Selahattin vilayetinin bütçesinden ayrılmaktadır. Selahattin'e Irak bütçesinden düşen pay 2006'da 125 2007'de 117, 2008'de 176, 2009'da 115 milyar dinar olmuştur. Bu para içinden Tuzhurmatu'na gelen para 8 milyar dinardır. Ancak bu para yoğun yolsuzluklar nedeniyle çoktan tükenmiştir. Selahattin vilayeti Irak'ta yolsuzluğun en çok olduğu ikinci vilayettir. Ayrıca yoksulluk sıralamasında da üçüncü sırada gelmektedir. Bu nedenle, Bağdat'tan ek bütçe istenmiştir. İlçe ekonomisi büyük ölçüde tarıma bağlıdır. Genellikle, arpa-buğday ekimi ile bahçecilik ön plana çıkmaktadır. Şehirdeki ticari faaliyetlerin büyük bir kısmı Kürtler tarafından yürütülmekte ve kontrol edilmektedir. Bugün ticarete kullanılan mülklerin büyük çoğunluğu Türkmenlere aittir. Türkmenler dükkanlarını Kürtlere kiralamaktadır. Ayrıca, Saddam Hüseyin zamanından bu yana ilçedeki Türkmen mülklerine el konulmuştur. Bu el konulan arazilerin üzerine Araplar ve Kürtler tarafından ev ve binalar inşa edilerek kullanıma açılmıştır. Bu yerlerin durumuna ilişkin komisyonlar kurulmuş olmasına rağmen bu komisyonların çalışmalarından bir sonuç alınamamıştır.

Güvenlik Durumu

Tuzhurmatu genelde güvenli bir yer olarak kabul edilebilir. Ancak, özellikle 2005-2007 yılları arasında çok sayıda adam kaçırmaya ve baskı amaçlı şiddet olayları yaşanmıştır. Geceleri yollar çok güvenli değilse de son aylarda bir düzelme yaşandığı söylenmektedir. ABD askerlerinin bulunduğu yer ilçe merkezinden uzak, havaalanına yakındır. İşgalden sonra iki üç önemli olaya sahne olan Tuzhurmatu'ndaki en büyük saldırı 2007'de Amirli'de olan bombalı eylemdir. Ancak, son dönemde Kerkük'te artan şiddet eylemlerinin Tuzhurmatu'ya sıçraması da sürpriz olmayacaktır.

İlçede güvenliği sağlamaktan sorumlu olan

güçler büyük ölçüde peşmerge ve asayiş denilen Kürt güçleridir. Polisin içinde ise Kürt, Arap, Türkmen karışıktır. Son zamanlarda polis gücünde Türkmenlerin sayısında artış vardır. Hala ilçedeki en önemli silahlı güç peşmerge'dir. Irak ordusunun gelişi kentte durumun iyileşmesini sağlamasına rağmen Kürtlerin hala güçlü olduğu ve bu bölgeyi bırakmak istemeyeceği görülmektedir.

Siyasi Durum

Tuzhurmatu, Türkmenlerin en çok politize olduğu yerlerden birisidir. Sadece ITC içinde değil hatta daha fazla ITC dışında faaliyet gösteren ve Irak'ta başarılı olmuş pek çok Tuzhurmatu'lu siyasetçi bulunmaktadır. Halen 1 bakan (Gençlik ve Spor Bakanı Casim Muhammed) 4 milletvekili (Fevzi Ekrem; Muhammed Mehdi; Abbas Beyatlı, Casim Muhammed), 2 müsteşar, 10 civarında genel müdür ve başka çok sayıda üst düzey bürokratın Tuzhurmatu kökenli olduğu görülmektedir. Tuzhurmatu'nun siyasette bu kadar etkili olmasının en önemli nedeni olarak şu söylenebilir: Saddam Hüseyin döneminde çok sayıda Şii Türkmen'in Irak'tan kaçıp İran'a yerleşmesi ve savaştan sonra bunların geri dönerek çoğunun İslamcı partiler içinde siyasete başlamaları savaş sonrasında Irak siyasetinde Şiilerin yükselmesine paralel olarak bu kişilerin de yükselmesine neden olmuştur.

Ancak, Tuzhurmatu'nun sadece İslamcı Şii Türkmenler açısından önemli bir yer olduğunu söylemek doğru olmayacaktır. Tuzhurmatu'nun konumu ve mezhepsel yapısı nedeniyle erken bir dönemde siyasallaşmaya başlaması şu sonuçları yaratmıştır: 1. Tuzhurmatu'daki Türkmenler erken dönemde politize olmuşlar 2. İyi örgütlenme tecrübesi kazanmışlar 3. Bir mücadele geçmişine sahip olmuşlardır. Baas yönetimi sırasında Şiiliğin dışlanan bir kimlik olması ve İran'la eş olarak anılması Türkmenler arasında çoğunlukla iki tür sonuç yaratmıştır. Bu sonuçlardan birisi Şii Türkmenlerin aydın kesimi arasında milliyetçiliğin gelişmesidir. Bazı Şii Türkmenler, Türkmenci hatta Türkçü olmuşlar; en azından Türkmen kimliklerini korumuş, yaşatmış ve sahip çıkmışlardır. İkinci sonuç ise

bazı Şii Türkmenlerin rejim karşıtı İslami hareketlere kayması olmuştur. Bu nedenle, çok sayıda Türkmen, Dava Partisi ve Irak İslami Yüksek Konseyi gibi örgütlerde görev almış, uzun yıllar sürgünde kalmıştır. Saddam Hüseyin rejiminin devrilmesiyle birlikte Irak'a tekrar dönen bu kişiler adı geçen partilerde önemli roller üstlenmişlerdir. Ancak tüm faktörlere rağmen küçük bir not düşülmesi gerekmektedir. Tuzhurmatu kuzeyde Kürt hareketlerinin olduğu yerlere ve Şiiilerin İran'a yakın oldukları yerlere yakın olduğu için Saddam Hüseyin tarafından önemsenmiştir. Bu nedenle, Saddam rejimi tarafından bu bölgedeki Şii veya Sünni Türkmenlerin Baas partisine katılması için özel bir önem verilmiştir. Bu dönemde sisteme eklenen Şii ya da Sünni Türkmenler kendilerini hala Arap olarak kabul etmektedirler.

1991 yılından bu yana Tuzhurmatu'daki siyasal gelişmelere bakıldığında iki temel olay görülmektedir: Bunlardan birincisi, Kürtler ve Türkmenlerin 1991 yılında ittifak halinde hareket ederek Tuzhurmatu'da isyan çıkarması ve bu isyan sonucunda buradaki Baasçıları kovmasıdır. Ortaklaşa hareket sonucunda çıkan isyandan sonra bölge bir süre Bağdat'ın kontrolünden çıkmasına rağmen Irak ordusunun geri dönüşüyle kontrol kısa sürede sağlanmıştır. Türkmenler ile Kürtler arasındaki bu kısa süreli ittifak gelecek için güvensizlik tohumları da ekmiştir. Çünkü, Türkmenler Kürtlerin Irak ordusunun geleceği haberini alarak bir gece önceden çekilmelerine rağmen kendilerine haber vermediklerini ve ihanet ettiklerini düşünmektedirler.

İkinci önemli olay ise Saddam Hüseyin'in bölgeyi kontrol etmesinden sonra yoğun bir Araplaştırma politikası izlemesidir. Bölgedeki birçok Türkmen'in toprağını zorla elinden alarak Araplara veren Saddam Hüseyin rejimi şehirde baskı, korkutma veya ödüllendirme yoluyla Araplaştırma politikası izlemiştir.

Yerel seçim sırasındaki tablo Tuzhurmatu'daki yerel siyaset hakkında önemli ipuçları vermektedir. Öncelikle, 2005 seçiminde ilçeyi domine

eden İYK'nın bu seçimde büyük güç kaybettiği görülmüştür. Buna karşılık Şiiiler arasında Dava'nın yükselişe geçtiği tespit edilmiştir. Seçim sonuçları da bunu doğrulamaktadır. Bunun en önemli nedenlerinden birisi Dava'ya yakın olan Irak İslami Türkmen Birliği Başkanı Abbas Beyatlı'nın da Tuzhurmatulu olmasıdır. Ancak Beyatlı'nın tek başına gücü sınırlıdır. Maliki'nin ülke genelinde güçlenmesi buradaki gücünü etkilemiştir.

Tuzhurmatu'nun Kürtler açısından tablosu ise ilginçtir. Kürtler, bu bölgedeki yerel seçimde açıkça KYB ya da KDP'li adaylardan ziyade tanınmamış adayları tercih etmişlerdir. Listenin başına Emin adlı Tuzhurmatulu bir şahsı koymuşlardır. Geleneksel KDP-KYB çizgisinden farklı olarak İslamcılara yakın olan bu kişi sayesinde durumu toparlamışlardır. Tuzhurmatu'nda her iki partinin de son yıllarda güçlenmesine rağmen aslında yöre Kürtleri arasında çok sevildiği söylenemez. Bu bölgenin en önemli Kürt aşireti olan Davudalar geçmişte KDP'ye karşı Bağdat tarafında yer almışlar ve çarpışmışlardır. Davudalardan sonra gelen en büyük aşiret olan Zengeneler de bu iki partiye sıcak bakmamaktadır. Ancak, KDP ve KYB'nin kuzeydeki bölgelerdeki güçlenmesi burayı da etkilemiş ve güçlerini artırmalarını sağlamıştır.

Siyasetteki mevcut duruma ait iki önemli saptama yapmak gerekmektedir. 31 Ocak 2009 seçiminde Selahattin vilayetinde 2 sandalye kazanan ITC, Irak genelindeki belki de en önemli başarısını Tuzhurmatu'da yaşamıştır. İlçede toplam seçmen sayısı 90.000'dir. Seçime katılım yaklaşık %50 oranında olmuştur. Türkmenlerin 4-5 bini seçime katılmamıştır. Buna rağmen ITC 20.000 civarında oy almıştır. Bu durum aslında Türkmen oylarının önemli bir kısmını ITC'nin aldığını göstermektedir. ITC'nin diğer bölgelerdeki seçim sonuçlarına bakıldığında oransal olarak en başarılı sonucun bu bölgede alındığı görülmektedir. Bazı kesimlerce önceden Türkmenlere 7 sandalye verilmesine karşı şimdi 2 sandalye kazanmakla eleştirilmelerine rağmen 2005'de vilayet meclisinin belirlenmesi kriterleri ve Sünni Arapların seçime katılma-

ması iki gibi çok önemli etken dikkate alındığında Tuzhurmatu'daki durumun bir başarı olduğunu teslim etmek gerekmektedir. Ayrıca, seçim sırasında yukarıda adı geçen önemli Şii Türkmen siyasetçiler de ITC'ye karşı kendi partileri lehine faaliyet göstermiş ve Türkmenlerin oyları bölünmüştür. Yörenin çıkarttığı ünlü siyasetçiler gelip kendi partileri için oy istemelerine veya seçim öncesinde Tuzhurmatu'daki ITC'nin aynı zamanda çok güçlü Tuzhurmatulu adaylara karşı yarıştığını Şii partilerden aday gösteren ve bizzat bu adayları destekleyen ünlü ve etkili Tuzhurmatulu siyasetçilere karşı bu başarının kazanılması ayrıca önemlidir. ITC'nin seçim başarısının ona kazandığı avantajlar dikkate alınırrsa şunlar söylenebilir:

Tuzhurmatu'daki ITC yetkilileri önemli bir hareket kabiliyeti kazanmıştır: Bu kabiliyetin bir boyutu fizikseldir. Bilindiği gibi Irak'ın bir yerinden bir başka yerine hareket etmek kolay değildir. Çoğunlukla aynı ilçe ve il içinde hareket etmek bile yoldaki güvenlik kontrolleri tarafından taciz edilme veya çeşitli saldırılara maruz kalma risklerini taşımaktadır. Oysa, ITC Selahattin vilayet meclisine iki kişi sokmayı başardığı için Irak devletinin imkanlarından yararlanabilmektedir. Hareket kabiliyetinin asıl önemli olduğu alan ise siyasi arenadır. ITC'nin Tuzhurmatu'daki siyasi hareket alanının artmasının üç boyutu bulunmaktadır: 1. Yerel seçimdeki başarı sayesinde genel seçimde Selahattin bölgesinde seçim ittifakı arayışlarına davet edilmekte ve milletvekili çıkartma olasılığı bulunmaktadır. Mevcut haliyle değil ITC'nin tüm Türkmenlerin bir araya gelmesiyle Selahattin'de 1 milletvekili çıkarması matematiksel olarak imkansızdır. Sünni Arapların siyaset sahnesine geri dönmesi Selahattin içinde Türkmenleri küçük bir azınlığa düşürmekte ve gerekli oy barajını aşamamasına neden olmaktadır. Ancak diğer partiler arasındaki anlaşmazlık her türlü oyu önemli hale getirmektedir. Bu nedenle hem Irak'ın toprak bütünlüğü ve Kerkük gibi konulardaki yakınlık hem de bölgedeki Kürt etkinliğini azaltma arayışı yüzünden siyasi gündemleri birbirine yakın olan gruplar ITC'yle seçimde işbirliği yaparak daha çok oy çıkarmak

istemektedir. Yerel seçimin sonucunun bu bağlamda ITC'nin Tuzhurmatu ofisine bir hareket kabiliyeti kazandırdığı söylenebilir. Hareket kabiliyeti kavramının ikinci boyutu siyasette esneklik ve sahip olduğu gücü artırabilme olanıdır. ITC Tuzhurmatu ofisi Selahattin vilayetinde kilit konumlara erişmiş ve bunu etkin olarak kullanmaya başlamıştır. Hareket kabiliyetinin artmasının üçüncü boyutu ise Kürtlerin hareket sahasının kısıtlanmasıdır. Irak merkezi hükümetinin güçlenmesine bağlı olarak zaten azalmaya başlayan Kürt otoritesi bu bölgede sona ermiş değildir. Ancak vilayet meclisindeki uygulamalarla kaymakama soruşturma açabilmektedirler. Bu durum, sadece kaymakamlık makamına değil yolsuzluklara karışmış tüm makamlara açık olduğundan Kürtlerin hareket alanını ve kanunsuz uygulamalarını azaltmaya katkı sağlayabilmektedir. Bu bağlamda bakıldığında ITC'nin Tuzhurmatu'daki ofisinin seçimdeki görece başarısını siyasal alana tahvil edebildiği kısmen de olsa görülmektedir. Siyasal açıdan bakıldığında ise ITC'nin Tuzhurmatu'daki başarısının diğerleri üzerinde baskı yarattığı farkın büyük olmasının bu bölgede siyasetten yarar umanlar arasında etkili olacağı ve ITC'ye kayışın belli koşullarda artacağı söylenebilir.

Tuzhurmatu'ya İlişkin Öneriler

Tuzhurmatu'da yapılan çalışmanın sonunda bu bölgeye ilişkin yapılabilecek öneriler şu başlık altında toplanabilir:

1. Diğer Türkmen bölgelerindeki hizmet siyaset ilişkisi burada da geçerlidir. Bu nedenle, Türkmenlerin yaşadığı bölgelerde kuyu, okul, park, sağlık ocağı ve dinlenme tesisleri gibi hizmetlerin yapılması, verilen sözlerin tutulması ve seçim-sayım gibi özel durumların dışında da bu hizmetlerin sürdürülmesi yararlı olacaktır. Özellikle, Türkmence konuşmalarına rağmen kendilerini Arap olarak niteleyen kişilerin yoğunlukta buldukları bölgelere bu tür hizmetlerin götürülmesi sayım sırasında bazı grupların kendilerini Arap yazdırmalarına neden olabilir. Türkmenlerin bir kısmının tam olarak Araplaştıkları söylenemez. Ancak çevre-

sel şartlar nedeniyle korunma ve çıkar sağlama gibi saiklerle bazı Türkmenlerin Arap olduklarını iddia ettikleri görülmektedir. Önümüzdeki sayım sürecinin son derece kritik olduğu ve bir kişinin bile ikna edilmesinin önemli olduğu dikkate alındığında sayım öncesi hizmetlerin bir an önce artırılması yararlı olacaktır.

2. Tuzhurmatu'nun stratejik önemi ve ilçede yürütülen aktif siyaset dikkate alındığında bu bölgenin kaynaklarının artırılmasının gerektiği söylenebilir. Her ne kadar başarılı bir politikayla devlet kaynaklarına erişim başlamış ve bu sayede Türkmenlere sağlanan fayda artmış olsa da yerel düzeyde siyaset yapma biçiminin etkinleştirilmesi için özellikle kadın kollarının ve gençlik faaliyetlerinin maddi olarak desteklenmesi yararlı olabilir. Gençlerin spor başta olmak üzere aktivitelere özendirilmesi yararlı olacaktır. Tuzhurmatu, Türkmen kadınının siyasete aktif olarak katıldığı yerlerden birisidir. Bu katılımın daha da özendirilmesi ITC'nin oyunu artıracığı gibi Türkmenlerin siyasi bilincini de artıracaktır. Türkmen genç kızlarının ve kadınlarının belli bir düzlemde siyasal alana dahil edilmesi için özel toplantıların düzenlenmesi ve kadınlara özel faaliyetlerin artırılması çok önemlidir. Ancak hepsinden önemli olan bunun Türkmenlerin yaşadığı taşra bölgelere de yayılmasıdır. Şehirde kadınlar zaten daha aktiftir. Bireyselleşebilmekte ve eğitim alabilmektedir. Oysa, taşra bölgelerinde sosyalleşmenin yolu kadın faaliyetlerinden geçmektedir. Bu nedenle, kadın faaliyetlerinin artırılması için bu kollara tahsis edilen bütçenin aktarılması yararlı olacaktır.

3. Irak'ın en önemli gündem maddelerinden biri 2010 Ocak'ında yapılması beklenen genel seçimlerdir. Özellikle nüfus sayımı Irak'ta Türkmenlerin varlığını ortaya koyacak en önemli olgulardan birisi olacağından genel seçimden daha önemli görünmektedir. Tuzhurmatu'da seçime yönelik bir çalışmanın başlatıldığı gözlemlenmiştir. Ancak, bu çalışmanın yürütülebilmesi maddi koşullara bağlıdır. Bunun için sayım öncesinde kullanılmak üzere özel bir

bütçe ayrılması ve bu bütçeyle sayıma ilişkin yapılacak bir çalışma yürütülmesi gerekmektedir.

4. Tuzhurmatu'ya önceki ziyaretler sırasında verilen sözlerin ve vaatlerin yerine getirilmesi yararlı olacak, halktaki güven duygusunu tazeleyecektir.

5. Irak'ın diğer bölgelerinde görülen eğitim yetersizliği ve okulların kötü durumu burada da görülmüştür. Okul binalarında iyileştirme, tadilat veya yeni bina yapılması Türkiye'ye olan ilginin ve sempatinin artmasını sağlayacaktır. Buna ek olarak Türkiye'ye hasta gönderme talebi bu bölgede de çok yoğundur.

6. Irak'ta Türkmenlerin psikolojik olarak desteklenmesinin en önemli yollarından birisinin Irak Türkmenleri üzerine bir belgesel hazırlanıp, sayımdan yeterli bir zaman öncesinde hem Türkiye'de hem de Irak'ta gösterilmesi olduğu düşünülmektedir. Türkmenlerin gelenek ve göreneklerini işleyen, halktan görüntüler içeren, küçük köylere bile ulaşan bir belgesel ekibinin kısa sürede hazırlayacağı bu belgesel Türkmenlerin yaşam biçimlerini, maruz kaldıkları baskıları ve sıkıntıları; Irak'taki durum hakkındaki düşüncelerini ve Türkiye'den beklentilerini içermesi yararlı olacaktır.

7. Kerkük'te olduğu gibi özellikle seçim öncesinde Tuzhurmatu'da Türkmenlere yönelik korku ve sindirme amaçlı patlama ve saldırı gibi olaylara karşı hazırlıklı olunmalıdır.

8. Tuzhurmatu'da ITC'nin aldığı seçim sonucunda ortaya çıkan tablo Türkmenlerin hangi düzeyde olursa olsun iktidarda olmasının önemini göstermektedir. Bu nedenle, özellikle genel seçim sürecinde Selahattin vilayetinde güçlü olan siyasi gruplarla anlaşıp bu bölgeden bir Türkmen milletvekilinin çıkarılması için seçim ittifakı yapılması yararlı olacaktır. Türkmenlerin ITC çatısı altında seçime girmesi halinde Tuzhurmatu'ndaki bütün Türkmenler ITC'ye oy verse bile, başka ilçelerde Türkmen olmadığından ITC'nin bu vilayetten milletvekili çıkarılması olanaksız hale gelecektir.

The Tuzhurmatu Turkmen:

A SUCCESS STORY

ORSAM Report No: 6
ORSAM-MIDDLE EASTERN TURKMEN PROGRAMME Report No: 2

November 2009

ISBN: 978-605-5330-75-0

© 2009

Content of this report is copyrighted to ORSAM. Except reasonable and partial quotation and exploitation under the Act No. 5846, Law on Intellectual and Artistic Works, via proper citation, may not be used or re-published without prior permission by ORSAM. Assessments expressed in this report reflect only the opinions of its authors and do not represent the institutional opinion of ORSAM.

STRATEGIC INFORMATION MANAGEMENT AND INDEPENDENT THOUGHT PRODUCTION

CENTER FOR MIDDLE EASTERN STRATEGIC STUDIES

History

In Turkey, the shortage of research on the Middle East grew more conspicuous than ever during the early 90's. The Iraqi Research Institute was established in May 30, 2002 in order to provide relevant information to the general public and to the foreign policy community.

On March 19, 2004, the institute expanded its research domains and its name was changed to "The Global Strategy Institute." The institute then underwent an intensive re-structuring process, beginning to concentrate exclusively on Middle Eastern, and was renamed the Middle East Strategic Research Center (ORSAM) on November 01, 2008. ORSAM's research is sponsored by the Turkmeneli Cooperation and Culture Foundation.

Outlook on the Middle Eastern World

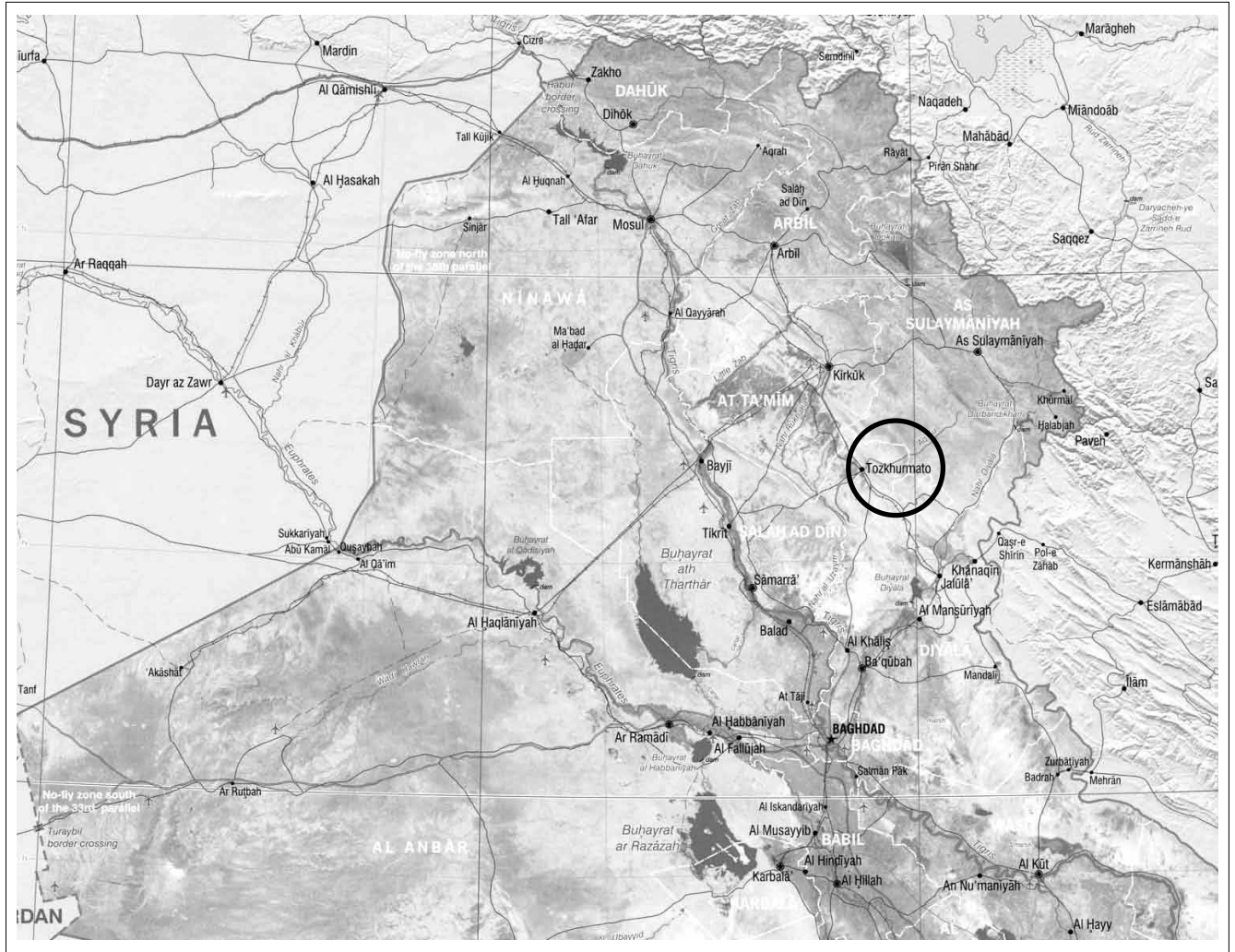
It is certain that the Middle East harbors a variety of interconnected problems. However, neither the Middle East nor its people ought to be stigmatized by images with negative connotations. Given the strength of their populations, Middle Eastern states possess the potential to activate their inner dynamics in order to begin peaceful mobilizations for development. Respect for people's willingness to live together, respect for the sovereign rights of states and respect for basic human rights and individual freedoms are the prerequisites for assuring peace and tranquility, both domestically and internationally. In this context, Turkey must continue to make constructive contributions to the establishment of regional stability and prosperity in its vicinity.

ORSAM's Think-Tank Research

ORSAM, provides the general public and decision-making organizations with enlightening information about international politics in order to promote a healthier understanding of international policy issues and to help them to adopt appropriate positions. In order to present effective solutions, ORSAM supports high quality research by intellectuals and researchers that are competent in a variety of disciplines. ORSAM's strong publishing capacity transmits meticulous analyses of regional developments and trends to the interested parties. With its web site, its books, reports, and periodicals, ORSAM supports the development of Middle Eastern literature on a national and international scale. ORSAM facilitates the sharing of knowledge and ideas with the Turkish and international communities by inviting statesmen, bureaucrats, academics, strategists, businessmen, journalists and NGO representatives to Turkey.

Contents

Summary.....	19
Introduction.....	20
1. The Strategic Significance of Tuzhurmatu.....	20
2. Administrative Structure.....	20
3. Social Structure.....	21
4. Tuzhurmatu’s Majority Turkmen Villages and Sub-districts and Their Social Structure.....	22
5. Tuzhurmatu’s Economic Structure.....	23
6. Tuzhurmatu’s Security Condition.....	23
7. Tuzhurmatu’s Political Climate.....	24
8. Suggestions for Tuzhurmatu.....	25

.....
Assoc. Prof. Serhat Erkmen
ORSAM Political Advisor
Ahi Evran University
International Relations Department
serhaterkmen@orsam.org.tr

The Tuzhurmatu Turkmens: A SUCCESS STORY

Summary

Tuzhurmatu that constitutes a buffer zone between the Arabs and Kurds due to its location is a significant Turkmen settlement in terms of demographic and geographic qualities. Tuzhurmatu is one of the places in Iraq where the Iraqi Turkmen community gained success in the post-occupation period. Tuzhurmatu consolidated this success in the latest provincial council elections as well. Tuzhurmatu is a transition point between Kirkuk and the Turkmens of Diyala. It also provides support to Kirkuk with its political status and Turkmen entity. Therefore, it has been one of the most important districts for the Iraqi Turkmens throughout the years.

Tuzhurmatu which is the provincial district of Salahaddin, located on the north of Baghdad is the second largest district of the province. As usual in the region, the relations are based on earthbound production; therefore the mode of organization is merely tribal-structured. The population is increasing rapidly. Tuzhurmatu's population which was 128,000 in 2003 before the occupation, increased up to 190,000 nowadays. This figure shows that the population increased 50% during the six years after the occupation. The majority of the Turkmen population in Tuzhurmatu city center is of Shiite origin but the villagers are mostly Sunni. Though there isn't any sectarian discrimination, the Turkmens are living in peace and are willing to cooperate. Despite there were some provocations to evoke sectarian discrimination in some villages, such efforts were ignored by the locals. Majority of the Turkmens living in Tuzhurmatu are members of the Turkish Bayat branch. Tuzhurmatu's social structure had a significant influence on the political arena as well. Turkmen's who were alienated by the former regime, were prematurely politicized and participated in the Shiite movements within Iraq.

There are some facts about politics in the district: ITF who won two seats in Salahaddin in the 31 January 2009 elections, probably gained its greatest victory in Tuzhurmatu. The number of total voters in the district was 90,000 and the electoral turnout was 50 %. Still, ITF managed to get 20,000 votes. This shows that the majority of the Turkmens have voted for ITF. When we take a look at the overall figures in other regions, we see that, Tuzhurmatu was ITF's greatest success on proportional basis. In particular when considering facts such as the canons of provincial committee elections of 2005 and nonparticipation of Arabs, Tuzhurmatu is a success.

Introduction

ORSAM's field research in the Turkmen districts of Iraq continue. After the field study in Tal Afar from March 2009, another detailed study of Turkmens was conducted between May 30 and June 02 in the Tuzhurmatu district of the Salahaddin province. Areas with a dense Turkmen population have been visited, and tribal leaders, prominent figures, ITF representatives and locals of those districts and villages were interviewed as part of the field research. This particular study depicts the overall situation in Tuzhurmatu. After describing the overall situation, the study deals with the conditions and main issues of the Tuzhurmatu Turkmen community and introduces possible solutions.

The Strategic Significance of Tuzhurmatu

1. Due to its location, Tuzhurmatu constitutes a buffer zone between the Arabs and Kurds. For the Kurds, Tuzhurmatu is an outpost for controlling the main road to Tikrit, an important Sunni Arab center.

2. Tuzhurmatu was listed in the Kurdish Regional Government's (KRG) constitutional draft of 2002 as a region within the Kurdish expansion area. Therefore, in the UN's reports it is considered one of the "disputed areas" in Iraq. Tuzhurmatu remained within the Kurdish expansion area in the latest constitution draft released by the KRG.

3. Tuzhurmatu's strategic location makes it very suitable for a fourth Kurdish province, along with the three provinces currently under the KRG. The Kurds, who failed to annex Kirkuk, need new provinces to achieve and maintain political balance. There are two ways to create new provinces: change the administrative borders of existing provinces and to attach some of their districts to other provinces. (e.g., detaching some districts of northern Mosul and attaching them to Duhok and Arbil.) The other way is to detach several settlements in different provinces and piece them together into a new

province. Tuzhurmatu is also important since it can be used to control the roads to Hanekin (as shown on Iraqi Kurdish maps). It is not a recent idea among Kurds to make a new province out of some settlements in the northern parts of Tuzhurmatu, Hanekin, Kifri and Diyala. Tuzhurmatu is an important potential Kurdish province for its geographic location and demographic qualities.

4. Tuzhurmatu is one of the places in Iraq where the Turkmen community is thriving. Their success increases the prestige of the region's Turkmens and the Turkmen movement.

5. Tuzhurmatu is a trade and contact point for the Turkmens of Diyala and Kirkuk. If Tuzhurmatu were to fail, the already weak ties between the Turkmens and Diyala would be seriously damaged. Tuzhurmatu is a great support to Kirkuk for its political status and its Turkmen presence. There are also efforts to unite and Kirkuk. Tuzhurmatu was previously part of Kirkuk, and was attached to Salahaddin by Saddam Hussein. The district is important because of these efforts toward reunification.

6. The hills on the eastern part of the district centre contain oil deposits that were surveyed by the Iraqi Government during the reign of Saddam Hussein and sealed to be kept as reserves. Still there is no reliable information about the amount and quality of the reserves.

Administrative Structure

Tuzhurmatu is in the province of Salahaddin, north of Baghdad. The Salahaddin province consists of 8 districts which are: Beyci, Tikrit, Dor, Shirgat, Duceyl, Samarra and Tuzhurmatu. Tuzhurmatu is the second largest district of the province with its population of 1,200,000 people. (The largest district, Samarra, witnessed the bombing incident that triggered Sunni-Shiite conflict in 2005. The central district of Salahaddin is Tikrit with a population of 120,000.) Tuzhurmatu has three sub-districts (Amirli, Süleymanbey and Navculu) and several villages.

Social Structure

As usual in the region, social relations are based on agricultural production in Tuzhurmatu. Therefore the mode of organization is mainly tribal. The tribal structure in Tuzhurmatu is the same as the Arabic, Turkmen and Kurdish structures. Some families in the district center seem to be urbanized, but their bonds are still as strong as those to be found in the villages located close to the center. The population is increasing rapidly. Tuzhurmatu's population was 128,000 before the occupation, and has increased to 190,000. This figure shows that the population increased 50% during the six years since the occupation. The number of Turkmens living in the center, sub-districts and villages of Tuzhurmatu is approximately 75,000.

The religious structure of the districts is as follows: while the most of the Arabs and all the Kurds are Sunni, the majority of the Tuzhurmatu Turkmen population is Shiite. The majority of Turkmens living in the center are Shiite, whereas those living in the villages are largely Sunni. There is no sectarian discrimination. The Turkmens live in peace and cooperate. Despite some incidents designed to provoke sectarian discrimination in some villages, such efforts were ignored by the locals.

The majority of Tuzhurmatu Turkmens are members of the Turkish Bayat branch, and Tuzhurmatu is considered the Iraqi center of the Bayat branch. One of the qualities of Tuzhurmatu's demographic structure is rapid fluctuations in population. Although migration stands out as the main source of this rapid change, its consequences will not only affect the ethnic and sectarian dispersion of the district, but also the economy, with negative effects on Turkmen communities that earn their living from rental incomes and agriculture. Confiscations of Turkmen land still occur, especially in the district center. Such practices become more prevalent, and daily life becomes even more complicated for the Turkmens as the Kurdish influence in the police forces and in the army grows stronger.

Tuzhurmatu's social structure has a significant influence on the political arena as well. Turkmens who were alienated by the former regime, were prematurely politicized and participated in the Shiite movements within Iraq.

The most striking fact revealed by this field study was the realization that some Turkmens, especially in the larger settlements, have been Arabized. Some of them still support the ITF in elections, but the rest don't see themselves as Turkmens. The most distinct example is Dombalandere Village. This village supported the ITF in the provincial elections but the majority of the locals define themselves as Arab. Similar attitudes are observed among tribes as well. Some branches of Turkmen tribes see themselves as Arab, although their leader and the majority of their tribe are Turkmens. This may cause problems for Turkmens during the upcoming census by causing their population to appear smaller than it actually is.

In Iraq, one of the most popular items on the agenda is the census. The same enthusiasm was also seen in Tuzhurmatu. The census was the main topic of conversation at most of the places we visited, and has unfortunately become a matter of negotiation in some areas. No matter what their ethnical origin is, all people in Iraq are expecting help and privileges for registering themselves as a member of specific ethnic group. The main reason for this is the peoples (who were disregarded for years and faced security issues after the occupation) will to defend themselves. Some believe that they are subject to oppression and are not able to enjoy their most basic rights only because they are Turkmens. This is not an entirely false argument. That's why, just like during the election process, the political process in Iraq is largely based on putting people on a salary, giving out jobs and supplying aids and services. This general attitude in Iraq is also prevalent in Tuzhurmatu. But such an attitude cannot be generalized to describe all groups and individuals. For example, despite all the difficulties they face, the Karanaz village of Tuzhurmatu is proud of

its Turkish roots, and its people stick to their historical roots by relating detailed stories about their ancestors' loyalty to the Ottomans.

Tuzhurmatu's Majority Turkmen Villages and Sub-districts and Their Social Structure
Tuzhurmatu Center: Tuzhurmatu center contains more than one-third of the district's total population. One of its sub-districts, Navculu, seems to remain only on paper now since its entire population has abandoned the village and moved to the city center. This sub-district consists largely of Kurdish villages, and those who moved to the city center are mainly Kurds. Mustafa Ağa, Aksu, Molla Sefer, Orta and Cakkala are the Turkmen quarters of Tuzhurmatu Centrum.

Yengice Village: This is one of the largest villages of Tuzhurmatu. The population is approximately 14,000. All the villagers speak Turkish but similar to other districts, Arabization can be seen here as well. Similar to Talafar and Diyala here, too, a significant number of Sunni Turkmen define themselves as Arab. There are about 20 significant tribes in Yengice but the most prominent one is the Ihtiyarli tribe. They constitute almost the half of the population. Most of the Yengice tribes are of Bayati origin. Harmanli and Hamdani are the names of the other two significant tribes. They live on agriculture. Some incidents of murder have occurred to provoke Sunni-Shiite discrimination in the village. 135 Shiite and 25 Sunni families have abandoned the village due to these incidents. The incidents were brought to an end by the efforts of the prominent figures of the village.

Yengice village strongly supports the ITF. Their main problems are security issues, unemployment and drought. This large village didn't have a police station until 1 year ago, and stability doesn't seem to be provided yet. Unemployment rates remain very high, and a large number of Turkmens are still waiting for jobs with the the state. There are two elementary schools, one secondary school and one village

clinic in the village. Water is the main problem. There is only one water well in the entire village, and it is insufficient. New wells are needed.

Abbut Village: The Abbut Village of the Amirli sub-district has a population of between 1,800 and 2,000 people. 200 of them are Arab and the rest are Turkmen. Barley and wheat production and gardening are common in the village, which is 25 kilometers from the Tuzhurmatu Center. It is located in a remote area, and therefore was not subject to the impacts of the occupation. The people lead normal lives. There are no security issues in the village. Many villagers are educated. Students from surrounding villages come to Abbut for school. Political awareness is high. Although the village is quite far from the polling district, people walked 5 km to vote. Emigration to this village was encouraged after the occupation but its distant location and homogeneity made it hard for immigrants to settle.

Çardakli Village: The village's population is roughly 1,400. In the village where barley and wheat is produced, the irrigation is made by water provided from wells. Security situation is very well and there are two schools giving Turkish education. Although there is one village clinic, no doctor is available. All Turkmens in the village see themselves as Turkmen and no one claims to be Arab.

Bastamli Village: This is one of the large villages where Turkish is spoken. The population is about 5,300. The village foundation established on 1955 helps to educate the children of the village. There are well educated people among the villagers. Peoples' expectations of basic services is increasing.

Hasadarli Village: The village's population is approximately 3,500, and Turkmens are the majority. There also Kurds. The name of the village is Kelevant Village in older documents. Prominent tribes include the Bayraktar, Kayali, Maasli, Kirmizili, Fethili, Subatli, Muhsinli and

Keleventli. There is neither a clinic nor a doctor in the village. Drought is a serious problem.

Köküz Village: Turkmens are the majority in this village where the population is less than 1000. Besides the Muratlilar, Vandeviler and Aliyeliler tribes there is one tribe called the Acemiler whose members define themselves as Arabs, but speak Turkish.

Amirli/Emirli Sub-District: The population is 16,000, consisting of Turkmens and a few Kurds and Arabs. Turkey is greatly appreciated by the locals for sending aid and medical care to the districts after the attack of 2007.

Biravcili Village: The population is 2,000. They all speak Turkish. The security condition is good, but there is no irrigation. The biggest tribe of the village is the Biravcili tribe, which has other branches in various villages.

Karnaz Village: This is a small village with 750 people. There is one school, which conducts its classes in Turkish. Consciousness of Turkish and Turkmen identity is very strong in this village. Villagers proudly display the old Ottoman documents and scripts of their ancestors. There is no clinic in the village. Although there are four water wells, water is still insufficient. Therefore, they even had to sell their livestock. There are no security issues in the village. The whole population is the member of one tribe, the Karanaz, which is said to have members in Kirkuk, Tavuk, Mosul, Fallujah, Kut, Baghdad, Hille, Tazehurmatu and Kifri, and a total of 7,000 members.

Tuzhurmatu's Economic Structure

Although most people in Tuzhurmatu earn their living from agriculture, civil service is seen as the most important occupation. Actually, such an idea is prevalent among all Turkmens. Most probably they chose to work in public service, and spread around Iraq in order to resist the former regime's oppression and to obtain a fixed income. So most of them were assimilated. They attach great importance

to civil service, so much that even during the times of embargo when the civil servants' wages were reduced to two dollars per month, the Turkmens continued to work while others quit. Since the establishment of the new regime, civil servant wages have improved. Today, an average civil servant has an income of 500 dollars. Since they refused to quit their jobs, a great number of Turkmens are still hold public offices today.

Like other areas in Iraq, infrastructure is a great problem Tuzhurmatu. Large investments are needed to overcome this problem. The budget that varies in proportion to Iraq's oil income is declining. The money allocated for Tuzhurmatu is a part of Salahaddin's overall budget. The budget allocated to Salahaddin was 125 billion dinars in 2006, 177 billion dinars in 2007, 176 billion dinars in 2008, and 115 billion dinars in 2009. Tuzhurmatu received 8 billion dinars but the money has already been spent, corruptly. In Iraq, Salahaddin ranks second in corruption and irregularity and third in poverty, so they asked Baghdad to increase their budget. The district's economy is based on agriculture. Barley, wheat crops and orchards are common. Trade in the district is conducted and controlled by the Kurds. Properties used for trading purposes largely belong to Turkmens, and Turkmens lease their properties to Kurds. Turkmen properties have been being confiscated since the regime of Saddam Hussein. Arabs and Kurds have built properties on confiscated Turkmen lands. Commissions to investigate such properties have been established, but results have yet to be obtained.

Tuzhurmatu's Security Condition

For the most part, Tuzhurmatu is seen as a secure district, but especially between 2005 and 2007 a variety of kidnapping and violent incidents occurred. Although the streets are not very safe at night, the situation is said to have been improving over the last few months. The US base is distant from the city center, but close to the airport. Tuzhurmatu saw two or three incidents since the occupation. The biggest was

the bombing attack of 2007, which occurred in Amirli, but it will be no surprise if the recent violent attacks in Kirkuk have repercussions in Tuzhurmatu soon.

District security forces largely consist of the peshmerga and Kurdish forces called the “asayish”. Police forces include Kurds, Arabs and Turkmens. There is a recent increase in the number of Turkmen policemen. Still, the most significant armed forces in the district are the peshmerga. The presence of the Iraqi army in the district has improved the situation, but the Kurds have still power, and they don’t seem to back off.

Tuzhurmatu’s Political Climate

In Tuzhurmatu, Turkmens are highly politicized. Besides those in the ITF, there are many successful independent Iraqi politicians in Tuzhurmatu. Currently, one minister (Youth and Sports Minister Jasim Mohammed), four MP’s (Fevzi Ekrem, Muhammet Mehdi and Abbas Beyatli, Jasim Mohammed), two under-secretaries, at least ten managing directors and many other high ranking bureaucrats are from Tuzhurmatu. Tuzhurmatu is deeply involved in politics because many Shiite Turkmen fled from Iraq during the reign of Saddam Hussein and migrated to Iran. There they started to become active in the politics of Islamist parties. After the war they returned to Iraq, and, along with the rise of the Shiites in Iraq, they also became influential in politics.

Still, it would not be correct to claim that Tuzhurmatu is significant only to Islamist Shiite Turkmens. Tuzhurmatu’s location and ethnic composition laid the ground for early politicization as follows: 1. Tuzhurmatu Turkmens were early to politicize. 2. They improved their organization skills. 3. They struggled. During the Baath regime, Shiism was marginalized and identified with Iran. Such an attitude had two major consequences. First, nationalism spread among intellectual Shiite Turkmens. Some Shiite Turkmen became pro-Turkish, even Turkist. They protected their Turkish identities and

kept their Turkish values alive. Second, some Shiite Turkmens joined Islamic movements opposed to the regime. Many Turkmen joined organizations like the Dawa Party and SCIRI, and therefore had to remain in exile for many years. After the collapse of the Saddam Hussein’s regime, they returned to Iraq and took on important roles in these movements. Here is one more fact: since Tuzhurmatu is close to the Kurdish and pro-Iranian Shiite movements, Saddam Hussein thought Tuzhurmatu was very important. That’s why the Sunni and Shiite Turkmens in this district were especially encouraged to join the Baath Party. The Shiite and Sunni Turkmens who were integrated into the system in those years still see themselves as Arab.

There have been two significant political events in Tuzhurmatu since 1991. First, there was the 1991 riot in which Turkmens and Kurds organized together and ousted the Baathists. As a result of this collective riot, Baghdad lost control over the district for some time. After the return of the Iraqi Army, control was shortly regained. This short alliance between Turkmens and Kurds spread seeds of distrust as well because Turkmens believe that the Kurds knew that the Iraqi Army would come and retreated the night before without warning the Turkmens. They think they were betrayed by the Kurds. The second important incident was the intense Arabization practices implemented soon after Saddam Hussein regained control over the district. Turkmen lands were forcefully confiscated and given to Arabs. Saddam Hussein’s Arabization policy for Tuzhurmatu used oppression, intimidation and rewards.

The election results give significant clues about local politics in Tuzhurmatu. First, SCIRI which dominated the district in the 2005 elections, lost power. On the other hand, the Dawa Party started to rise among Shiites as election results also show. The main reason is that Iraq Islamic Turkmen Union president, Abbas Beyatli, who supported the Dawa Party, was from Tuzhurmatu. Beyatli’s power was limited, but

Maliki's recovered strength in Iraq increased his power.

The Tuzhurmatu elections were interesting for the Kurds. Rather than well known candidates from KDP and PUK, they preferred unknown candidates in Tuzhurmatu. At the top of the Kurdish list was a person from Tuzhurmatu known by the name of Emin. Rather than the traditional KDP-PUK approach, they preferred to have a pro-Islamist win the day. Although the two parties have gained strength during the last few years in Tuzhurmatu, they are not much favored by the local Kurds. The Davuda, a powerful tribe in the district, has fought with Baghdad against the KDP in the past. The Zergene, the second largest tribe, doesn't favor KDP either. But the KDP and PUK's rising power in the North had an influence on Tuzhurmatu as well.

Here are two facts about politics in the district: ITF won two seats in Salahaddin in the January 31, 2009 elections, probably gaining its greatest victory in Tuzhurmatu. The number of total voters in the district was 90,000, and the electoral turnout was 50%. Still, ITF managed to get 20,000 votes. This shows that the majority of Turkmens voted for ITF. When we look at the overall figures in other regions, we see that Tuzhurmatu was ITF's greatest success on proportional basis. Some criticize ITF for winning only two seats since previously 7 seats were given to Turkmens, but considering facts such as the rules of the provincial council elections of 2005 and Arab non-participation, Tuzhurmatu should be seen as a success. Besides, the previously mentioned prominent Shiite Turkmen politicians supported their own parties against the ITF and split the Turkmen vote. As a consequence of ITF's success in Tuzhurmatu, ITF authorities gained flexibility in physical and political terms. As we know, it is not easy to move from one point in Iraq to another one. Even when traveling within a province or district one can be subject to attacks or the abuse of security personell. But, the ITF can now enjoy the privileges of Iraqi government officials

since it has two seats on the Salahaddin provincial council. The ITF also gained flexibility in the political arena. ITF's flexibility in Tuzhurmatu can be judged as follows: 1. As a result of its success in the local elections, the ITF is being invited to form an electoral alliance in Salahaddin and has a chance of being able to send one MP to the parliament. Mathematically, it isn't likely that the ITF will all Turkmens in Salahaddin and send an PM to the parliament. The renewed participation of Sunnis in the electoral process reduces the Turkmen community to a small minority in Salahaddin and makes this virtually impossible. However, because of the the variety of other parties, every single vote is valuable. Therefore, groups sharing the same political agenda on issues such as Kirkuk and territorial unity are willing to cooperate with the ITF to increase their votes. It can be claimed that the local elections gave the ITF in Tuzhurmatu more flexibility. 2. Flexibility will help the ITF to gather strength. The ITF in Tuzhurmatu is at a turning point now and has started to make efficient use of its advantage. 3. The third advantage of gaining flexibility is that it restricts the maneuverability of the Kurds. The Kurdish movement weakened as a result of the strengthened central Iraqi government, but it has not ended. As the central authority grows stronger, there is the possibility of opening an investigation against the district governor and other administrative authorities, in case of irregularities. This will help to reduce the irregular practices of the Kurdish groups. From this point of view, the ITF has managed to turn its electoral success into political capital. From the political point of view, this success may be influential among those who expect advantages from politics and some may lean toward the ITF.

Suggestions for Tuzhurmatu

1. The public service-politics relation seen in other districts also obtains Tuzhurmatu. Therefore, building water wells, schools, play grounds and parks, village clinics and social facilities, keeping promises and providing continuous service (not only when a census or an

elections is held) would be wise. A special focus on regions where people define themselves as Arabs, although they speak Turkmen, would lead them to register themselves as Turkmen and not Arab. Some of the Turkmens are not completely Arabized, and some claim to be Arab to obtain protection and benefits. The coming census is very important, and even convincing one single person is crucial. Therefore steps must be taken immediately.

2. When we consider Tuzhurmatu's strategic significance and the policies actively pursued in the districts, it is crucial to increase resources. Successful policies enabled the district to access state resources, and Turkmens have begun to benefit from this, but still, local politics need to be activated, and women's and junior branches need financial support. Young people must be encouraged to play sports. Tuzhurmatu is a place where women are politically active. If such participation is encouraged and carried to a further level, both the ITF's votes and political consciousness among Turkmens will increase. Turkmen women need to be integrated into the political arena at a certain level. But above all, such activities need to be carried out in the countryside, too. Women in the cities are already active. They have educational opportunities and may be themselves, but in the country side, social awareness can only be raised through women's activities. That's why the budget needs allocations for these activities.

3. The election is one of the most important items on Iraq's agenda. It has been observed that electoral efforts have already started in Tuzhurmatu, but the sustainability of these efforts depend on financial conditions. Therefore, special budget funds needs to be allocated before the census, and this budget must be used for census expenses only.

4. The promises made to Tuzhurmatu need to be kept. This is important to restore trust among the people.

5. Bad education, which is prevalent in Iraq, is to be found in Tuzhurmatu, too. Most of the school buildings are in terrible condition. The restoration of the buildings and construction of additional ones will increase sympathy for Turkey. Additionally, there is great demand in Tuzhurmatu for medical treatment in Turkey.

6. Making a documentary on Iraqi Turkmen and airing it both in Iraq and Turkey before the census would provide great psychological support for Turkmens. A documentary that deals with the traditions of the Turkmen community and contains scenes of people and their daily life and reaches even the smallest villages could be prepared in a short time and would illustrate the oppression and pain of the Turkmens, their thoughts about the current situation in Iraq and their expectations from Turkey in a very effective way.

7. The district must prepare for attacks, aiming to scare and intimidate Tuzhurmatu Turkmens, especially before the election, as occurred in Kirkuk.

8. The ITF's election results in Tuzhurmatu demonstrate the importance of representation in the government for Turkmens, no matter what scale. Therefore, it would be useful to cooperate with the powerful political groups in Salahaddin during the elections process so as to enable the Turkmens to send one PM to the parliament, because even if all the Turkmens of Tuzhurmatu were united under the ITF umbrella and voted for them, it would not be sufficient to send a representative to the parliament, since there are no Turkmens in the province's other districts.

كما حدث في كركوك.

٨. بعد النجاحات الذي حققتها الجبهة التركمانية في طوزخورماتو راينا أهمية تسلم التركمان مواقع في ادارة الدولة. لذا فمن المفيد اتفاق الجبهة التركمانية مع إحدى الكتل الحزبية القوية في محافظة صلاح الدين في مرحلة الانتخابات العامة ليتمكنوا من ايصال مرشح تركماني واحد على الأقل الى المجلس النيابي. ففي حال دخول الجبهة التركمانية لوحدها الى الانتخابات العامة فأنها لن تستطيع أذخال ولو عضو واحد في المجلس النيابي حتى لو حصلت على جميع أصوات التركمان هناك لعدم وجود كثافة سكانية تركمانية في الأرجاء الأخرى من محافظة صلاح الدين.

في رفع معنويات المواطن التركماني. ويمكن لفريق العمل تحضير هذا الفلم الوثائقي في وقت قصير، اذ سيعرض هذا الفلم العادات والتقاليد التركمانية ومشاهد عن حياة المواطنين اليومية وطراز معيشة المواطن التركماني في القرى والأرياف وابرار الضغوط التي تعرض لها التركمان والمشاكل التي يعانون منها وما ينتظرونه من دعم.

٧. من الضروري أن يكون التركمان في طوزخورماتو جاهزين ازاء احتمالات حدوث اعمال عنف وتفجيرات في المنطقة قبل الانتخابات النيابية العامة والتي تستهدف النيل من معنويات المواطنين ودفعهم الى الانصياع لسياسات التخويف والرعب

المطلوب لدعم السياسات المحلية التركمانية هناك ولتفعيل تلك السياسات يجب زيادة الدعم المادي للاتحادات النسوية ونشاطات الشباب. كما ان دعم الشباب وتشجيع نشاطاتهم وخصوصا الرياضية منها ذو فائدة كبيرة. وتعتبر طوزخورماتو من المناطق التي تشهد فاعلية في انخراط المرأة في السياسة. لذا فان تشجيع المرأة لزيادة هذه المشاركات سوف يؤثر على زيادة أصوات الجبهة التركمانية وزيادة الوعي السياسي لدى التركمان في طوزخورماتو. ومن الضروري عقد أجماعات دورية للفتيات والنسوة هناك وتشجيعهن للدخول والمشاركة في الفعاليات النسوية وأنتمائهن للتنظيمات السياسية. والأهم من ذلك هو نشر وزيادة تلك النشاطات في المناطق التركمانية النائية وفي القرى والأرياف. لأن النسوة في المدن أكثر فعالية ولهن القدرة على التعليم والاعتماد على النفس. بينما يرتبط التطور الاجتماعي في القرى والأرياف بزيادة نشاط المرأة وعليه من الضروري زيادة المبالغ المخصصة للمرأة في المنطقة.

٣. يعد الانتخابات النيابية العامة التي ستجري في كانون الثاني ٢٠١٠ من اهم الامور التي تشغل الساحة العراقية الان ويمكن ملاحظة بدء الحملات الانتخابية في طوزخورماتو إلا ان ذلك يتطلب سيولة نقدية جيدة لادامتها. كما انه من الضروري تخصيص ميزانية خاصة بالتعداد السكاني وأستعماله فقط للصرف على تسيير الخطط الخاصة بالتعداد السكاني المقبل.

٤. من الضروري الأيفاء بالوعود المعطاة الى الاهالي في الزيارات السابقة. اذ ان الوفاء بهذه الوعود سيعمل على زيادة ثقة المواطنين.

٥. يعاني التعليم من ضعف ملحوظ كما ان وضع المدارس متردي كثيرا في طوزخورماتو حالها حال المناطق العراقية الأخرى. وتحتاج المدارس الموجودة الى الترميم وبناء مدارس جديدة. اضافة الى وجوب تلبية الرغبة الكبيرة في اوساط المواطنين للحصول على فرصة العلاج في المستشفيات التركية.

٦. من الممكن انتاج فلم وثائقي عن التركمان وعرضه في القنوات التلفزيونية في العراق وتركيا قبل التعداد السكاني المقبل مما سيكون له اثره الكبير

ان فرع طوزخورماتو للجبهة التركمانية العراقية قد عكس فوزه في الانتخابات المحلية الى الساحة السياسية ولكن بشكل نسبي نوعا ما. وأذا نظرنا الى الوضع من الناحية السياسية نرى أن النجاح الذي حققته الجبهة التركمانية قد زاد من الضغط على الكتل السياسية الأخرى وسيكون حافزا للميل نحو الجبهة التركمانية العراقية نسبيا.

المقترحات المتعلقة بطوزخورماتو:

في نهاية هذه الدراسة الميدانية يمكن جمع المقترحات المتعلقة بطوزخورماتو حسب العناوين التالية:

١. العلاقة الرابطة بين السياسة والخدمات سارية في طوزخورماتو كما هو الحال في المناطق التركمانية الأخرى. وعليه يمكن الاستفادة من حفر الآبار وبناء المدارس والمنتزهات والمراكز الصحية ومناطق ومؤسسات الراحة والاستجمام. فانه من الضروري الوفاء بالوعود المقدمة أثناء وبعد الانتخابات والاستمرار بتقديم هذه الخدمات للمواطنين في الأوقات العادية فيما عدا فترة الانتخابات والاحصاء السكاني في المناطق التركمانية. وخاصة المناطق التركمانية التي يدعي سكانها أنتسابهم للقومية العربية رغم تحدثهم بالتركمانية، لان نقل الخدمات الى هذه المناطق من قبل الحكومة قد يؤثر في تسجيل أنفسهم كعرب في التعداد السكاني العام. ومن غير الممكن القول ان قسما من التركمان في بعض المناطق قد استعربوا تماما إلا انهم وبسبب الظروف البيئية ولتوفير الامن لانفسهم وتحقيق مصالحهم، فانهم يدعون بان قوميتهم عربية. ومن الضروري المباشرة بتقديم الخدمات الى المناطق المذكورة لأن التعداد السكاني يعد من اخرج مراحل الوجود التركماني، حيث أن أقناع شخص واحد فقط سيكون له تأثير كبير على نتيجة التعداد السكاني.

٢. بعد التدقيق في الوضع الإستراتيجي المهم لطوزخورماتو والسياسات الفعالة هناك يمكن القول انه من الضروري زيادة المصادر المالية للتركمان هناك. فعلى الرغم من الأستفادة من أمكانيات الدولة بعد نجاح السياسة التركمانية في طوزخورماتو، إلا انه لايمكن الأستفادة من امكانيات الدولة بالمستوى

لمضايفات عديدة في نقاط التفتيش في الطرق الخارجية والداخلية. ولذا فإن نجاح الجبهة التركمانية في إدخال عضوين في مجلس محافظة صلاح الدين قد منحها فرصة الاستفادة من إمكانات الدولة والساحة السياسية، فهي اهم مكان للحراك السياسي. وتوجد ثلاثة أبعاد لزيادة الحراك السياسي للجبهة التركمانية العراقية في طوزخورماتو وهي: ١. بعد نجاح الجبهة التركمانية في الانتخابات المحلية حصلت على دعوة من بعض الأحزاب لعقد ائتلافات سياسية لخوض الانتخابات النيابية القادمة. الا ان الحقيقة المرة تنذر ان الجبهة التركمانية العراقية لن تستطيع ايصال اي مرشح الى مجلس النواب ليس في الوضع الراهن وحسب، بل حتى لو اتحد جميع التركمان في المحافظة لصعب عليهم ايصال ولو عضو واحد الى مجلس النواب. إذ ان عودة العرب السنة الى الميدان السياسي في صلاح الدين اثر بشكل كبير على القوة السياسية للتركمان وجعل منهم أقلية في المنطقة. وعليه فليس باستطاعة الجبهة التركمانية عبور الحد الأدنى المقرر في الانتخابات والمسمى بـ (الكوته). كما ان الاختلاف فيما بين الاحزاب السياسية الاخرى يضيف اهمية الى صوت كل ناخب. وعليه فإن الأحزاب التي هي مع الجبهة التركمانية في وحدة العراق وحل مشكلة كركوك واضعاف نفوذ الأكراد في المنطقة، تريد الدخول في ائتلاف مع الجبهة التركمانية العراقية وكسب أغلبية الأصوات. ومن هذا المنطلق ادى نجاح الجبهة التركمانية في الانتخابات المحلية الى زيادة حركة فرع الجبهة التركمانية في قضاء طوزخورماتو. ٢. ويتمثل البعد الثاني في زيادة قابلية التحرك والمرونة السياسية وأمكانية زيادة القوة السياسية للجبهة التركمانية العراقية. فقد أصبح فرع الجبهة التركمانية في طوزخورماتو محوراً مهماً في محافظة صلاح الدين وبانت الجبهة تستغل هذا الموقع بشكل جيد . ٣. البعد الثالث يتمثل في تضيق حركة الكتل السياسية الكردية. فبازدياد القوة السياسية للحكومة المركزية تضاءلت الحركة الكردية بشكل ملحوظ رغم عدم انتهاء الهيمنة الكردية في المنطقة. لذا فمن الممكن ومن خلال سياسات مجلس المحافظة التضيق اكثر على الممارسات غير القانونية للاكراد وفتح تحقيق ضد قائممقام طوزخورماتو وجميع من يشغل الوظائف الحساسة التي يستحوذون عليها وخصوصاً من حيث الفساد الإداري. ويمكننا القول

ومن الضروري تقييم الوضع السياسي القائم في طوزخورماتو على اساسين مهمين. فقد حققت الجبهة التركمانية العراقية اهم فوز لها في العراق عموماً بانتخاب مرشحين اثنين من طوزخورماتو في مجلس محافظة صلاح الدين بعد الانتخابات المحلية التي جرت في ٣١ كانون الثاني عام ٢٠٠٩. وبلغ عدد الناخبين في الانتخابات ٩٠,٠٠٠ شخصاً. وكانت نسبة المشاركة في الانتخابات حوالي ٥٠٪. فيما بلغ عدد الناخبين التركمان في حوالي ٤-٥ الاف شخص فقط. ووسط كل هذه الظروف حصلت الجبهة التركمانية على حوالي ٢٠,٠٠٠ صوتاً في طوزخورماتو. وهذا يدل على ان أغلبية التركمان صوتوا لصالح الجبهة التركمانية العراقية هناك. وبمقارنة هذه النتيجة مع نتائج الجبهة التركمانية في المناطق الأخرى، نرى أنها قد تفوقت وبامتياز في قضاء طوزخورماتو. وقد عارضت بعض الكتل منح التركمان سبعة مقاعد في انتخابات عام ٢٠٠٥ وهي الان تنتقد التركمان لحصولها على مقعدين اثنين في الانتخابات الأخيرة، إلا انه يجدر بنا ان نلاحظ ان العرب السنة كانوا قد قاطعوا الانتخابات التي جرت عام ٢٠٠٥ ثم شاركوا بكل ثقلهم في الانتخابات الأخيرة، ولذا فان فوز التركمان بمقعدين اثنين في الانتخابات المحلية التي جرت مطلع هذا العام يعتبر نصراً لا يمكن غض الطرف عنه. بالإضافة الى ان الكتل الشيعية سابقة الذكر كانت وماتزال نشطة في المنطقة، وهذا ما أدى الى تقسيم أصوات التركمان. ورغم كل هذه الاسباب التي ادت الى تشتيت اصوات التركمان، فان النتائج التي حققتها الجبهة التركمانية العراقية تعكس النقل السياسي للجبهة في المنطقة بالمقارنة مع الأحزاب والكتل السياسية الأخرى في طوزخورماتو وخصوصاً الشيعية منها، اذ اعتمدت بعض هذه الكتل على شخصيات سياسية لها مكانة بارزة في الاوساط الشعبية في طوزخورماتو. بل ان البعض من هؤلاء الأشخاص بادروا شخصياً لدعم قوائمهم في الانتخابات. ويمكن أن نذكر العوامل التي ساعدت على نجاح الجبهة التركمانية هناك بالشكل التالي:

تمتع اعضاء الجبهة التركمانية بقدرة كبيرة في الحركة في المنطقة. كما انه من المعروف ان التنقل في ارجاء العراق من الصعب للغاية بسبب الظروف السائدة هناك. إذ ان الاشخاص معرضون للكثير من الاخطار التي تتمثل بالاعتداءات وتعرضهم

إذ يعتقد التركمان ان الاكراد خانوهم بسبب علمهم بهجوم الجيش العراقي على طوزخورماتو وانسحابهم من المدينة قبل ليلة واحدة من الهجوم دون ان يعلموا الجانب التركماني بالهجوم.

والحدث الثاني المهم هي الحركة الكبيرة لتعريب هذه المنطقة بعد إعادة سيطرة النظام الحاكم عليها. حيث قام نظام صدام حسين بغصب الأراضي وتوزيعها على العرب هناك. بالإضافة الى اتباع سياسة التخويف أو إصدار حكم الأعدام الجائرة بحق بعض المواطنين لتعريبهم قسراً.

من خلال الاطلاع على نتائج الانتخابات المحلية في طوزخورماتو نحصل على معلومات قيمة حول الحالة السياسية الراهنة لقضاء طوزخورماتو. ففي البدء نلاحظ انحسار التأثير والقوة السياسية للمجلس الأعلى الاسلامي العراقي الذي كان مسيطراً في انتخابات عام ٢٠٠٥، في مقابل ذلك ازداد التأثير السياسي لحزب الدعوة في اوساط المواطنين الشيعة. ودليل على ذلك نتائج الانتخابات المحلية السابقة. ورغم محدودية تأثير عباس البياتي رئيس الاتحاد الاسلامي لتركمان العراق والمقرب من حزب الدعوة في طوزخورماتو، ألا انه كان ذا تأثير كبير في انتخاب مرشحي حزب الدعوة. كما ان لنوري المالكي شعبيته الكبيرة في طوزخورماتو كما هو الحال في باقي المناطق العراقية.

ولو نظرنا الى اهمية طوزخورماتو بالنسبة للکرد لرأينا أشياء مثيرة. ففي الانتخابات المحلية ابتعد الاكراد عن ترشيح الاشخاص المعروفين بانتمائهم الى الاتحاد الوطني الكردستاني او الحزب الديمقراطي الكردستاني واطهروا ميولا تجاه الاسلاميين بترشيح المدعو امين على رأس القائمة الكردية، فاستطاعوا بذلك تدارك الوضع وانهيار شعبيتهم رغم ان رئيس القائمة آنف الذكر ليس محبوباً لدى الاكراد. بالإضافة الى أن اكراد طوزخورماتو باتوا لا يرغبون في الحزبين الكرديين الرئيسيين. فعشيرة الداوديين - وهي اكبر العشائر الكردية - وقفت ضد الحزب الديمقراطي الكردستاني واختلفت معها بوقوفها الى جانب الحكومة المركزية بانتخاب مرشحي قائمة دولة القانون في الانتخابات السابقة، فيما لا تنظر عشيرة الزنكنة الى الحزبين الكرديين بارتياح. والزنكنة هي العشيرة الكردية الكبيرة الثانية بعد الداوديين في المنطقة.

علاصيت هؤلاء التركمان في المحافل السياسية.

ولكن ليس من الصحيح ربط أهمية طوزخورماتو بالتركمان الشيعة فقط. حيث أدت الحركات السياسية بسبب موقع طوزخورماتو والتكوين المذهبي له الى النتائج التالية: ١. عمل التركمان في التنظيمات السياسية في طوزخورماتو في وقت مبكر ٢. أكتسابهم خبرات و تجارب جيدة في مجال التنظيمات السياسية ٣. تمتعهم بتاريخ نضالي. ان إستبعاد الهوية الشيعية أثناء حكم النظام البعثي ووضع شيعة العراق في كفة واحدة مع ايران كان له اثران مهمان على التركمان. الأول هو تطور الوعي القومي لدى المتقنين من التركمان الشيعة. فقد أصبح بعض التركمان الشيعة قوميين تركمانيين بل غدا بعضهم قوميين اترك بالمعنى العام؛ او على الأقل قد دافعوا عن القومية التركمانية وحيوا الهوية التركمانية. والاثر الثاني هو إنجرار بعض التركمان الشيعة خلف الأحزاب الإسلامية المعارضة للنظام البعثي. ولهذا السبب أنخرط عدد كبير من التركمان في التنظيمات الإسلامية كحزب الدعوة والمجلس الأعلى الإسلامي العراقي، وبقوا سنوات طويلة في المنفى. وقد نتج عن ذلك ارتقاء التركمان لمناصب عالية بعد سقوط النظام البعثي وعودة هذه الأحزاب الى العراق. وبالإضافة الى العوامل السالفة الذكر، فانه وبسبب قرب طوزخورماتو من مناطق الحركات الكردية ومناطق التجمعات الشيعية القريبة من الحدود الأيرانية، فان صدام حسين كان يبدي اهتماماً كبيراً في التأثير على هذه المنطقة واقناع المواطنين على الانتماء الى حزب البعث. ومازال المواطنون الشيعة والسنة منهم على السواء من الذين انتموا الى النظام السابق يدعون انهم ذوو اصول عربية وليسوا تركماناً.

وفيما لو اطلعنا على الواقع السياسي في طوزخورماتو منذ عام ١٩٩١ لوجدنا ان حادثتين اساسيتين جرتا في طوزخورماتو. الحادثة الأولى هي قيام تمرد في طوزخورماتو باتفاق بين التركمان والأكراد في عام ١٩٩١ تم طرد البعثيين على اثرها من القضاء. ونتيجة لهذا التمرد فقدت الحكومة سيطرتها على طوزخورماتو لفترة ما، ولكن الجيش العراقي عاد وسيطر على الوضع خلال فترة قصيرة. وكنتيجة للاتفاق التركماني-الكردي الذي دام لفترة قصيرة سيفقد التركمان الثقة بالاكراد في المستقبل.

في الفترة بين ٢٠٠٥ – ٢٠٠٧. ولكن يمكن أن نذكر حصول استقرار نسبي في الأشهر الأخيرة رغم أن الطرق الخارجية ليست آمنة في ساعات الظلام. كما أن المعسكر الأمريكي بعيد عن مركز القضاء، إذ يقع في منطقة قريبة من المطار. وقد أصبحت طوزخورماتو مسرحاً لبعض أعمال العنف بعد الإحتلال ولكن أكبر حادثة وقعت هناك تمثلت في الانفجار الإرهابي الذي استهدف ناحية أمرلي في عام ٢٠٠٧. ولا يستبعد انتقال أعمال العنف من كركوك إلى طوزخورماتو في الفترة اللاحقة.

أما مسؤولية الحفاظ على الأمن في القضاء، فتتحملها بشكل كبير القوى الكردية المسماة بالبشمركة والأسايش. وتختلف الشرطة المحلية بتشكيلتها المتنوعة من العرب والكرد والتركمان. حيث توجد زيادة في نسبة التركمان المنتسبين لقوات الشرطة في الفترة الأخيرة. ولكن قوات البشمركة هي المسيطرة على الأوضاع في القضاء إلى الآن. ومن الملاحظ أن قدوم الجيش العراقي واستقرار الوضع الأمني في القضاء لم يضعف قوات البشمركة التي مازالت في القضاء.

الوضع السياسي:

طوزخورماتو من أهم المناطق التركمانية من حيث التنظيم السياسي، ليس داخل بنية الجبهة التركمانية وحسب بل أن أهالي طوزخورماتو قد أظهروا تفوقاً كبيراً داخل التنظيمات الأخرى في العراق. حيث يوجد في الوقت الحالي وزير واحد في الحكومة العراقية من أهالي طوزخورماتو (الوزير جاسم محمد جعفر وزير الرياضة والشباب) وأربعة نواب في مجلس النواب (فوزي أكرم- من الكتلة الصدرية ومحمد مهدي وعباس بياتلي – الاتحاد الإسلامي لتركمان العراق والمقرب من حزب الدعوة وجاسم محمد) ومستشاران اثنان وحوالي عشرة مدراء عامين. ويمكن ملاحظة العديد من البيروقراطيين البارزين من ذوي أصول تعود إلى طوزخورماتو. ويمكن ربط مقدار تأثير وتعلق أهالي طوزخورماتو بالسياسة بالأمور التالية: مغادرة العديد من الشيعة التركمان العراق في عهد صدام حسين وإستقرارهم في إيران ورجوع العديد منهم بعد سقوط النظام إلى العراق منخرطين في الأحزاب السياسية الإسلامية. ومع ارتفاع الأحزاب الإسلامية السلطة بعد الإحتلال

القوميات الأخرى أن يتركوا العمل في دوائر الدولة. ومع قيام الحكومة الجديدة ارتفعت رواتب الموظفين فبلغ راتب موظف الدولة ما معدله حوالي الـ ٥٠٠ دولار. ويمكن رؤية عدد كبير من التركمان في دوائر الدولة نتيجة لعدم تركهم للعمل آنذاك.

تعاني طوزخورماتو من العديد من المشاكل في بناها التحتية. ويتطلب النهوض بالبنى التحتية التي يعاني منها جميع أنحاء العراق استقطاب استثمارات ضخمة. علماً أن واردات الدولة من النفط في انخفاض مستمر. وتخصص ميزانية قضاء طوزخورماتو من ميزانية محافظة صلاح الدين على اعتبار أنها تابعة لهذه المحافظة إدارياً. فمثلاً في عام ٢٠٠٧ كانت ميزانية محافظة صلاح الدين ١١٧ مليار دينار عراقي و ١٧٦ مليار دينار في عام ٢٠٠٨ وكانت ١١٥ مليار دينار عراقي في عام ٢٠٠٩. أما ميزانية طوزخورماتو فهي ٨ مليار دينار فقط. ويتلشى هذا المبلغ بسبب الفساد الإداري الموجود. حيث تعتبر محافظة صلاح الدين ثاني محافظة عراقية من حيث انتشار الفساد الإداري. ولهذا السبب طلبت طوزخورماتو مخصصات إضافية من الحكومة المركزية في بغداد. ويرتبط إقتصاد القضاء بدرجة كبيرة بالزراعة. إذ يعتمد المواطنون بشكل عام على زراعة الحنطة والشعير وأنواع مختلفة من الخضراوات في طوزخورماتو. ويسيطر الكرد على النشاط التجاري في القضاء. ويمتلك التركمان الأملاك غير المنقولة المستثمرة في مجال التجارة في طوزخورماتو. إذ يؤجرها أصحابها التركمان إلى الأكراد. وكانت الممتلكات التركمانية قد تعرضت لتجاوزات عديدة في عهد صدام حسين وبعد الإحتلال. حيث قام العرب والأكراد بإنشاء بيوت ومحلات سكنية على هذه الأراضي المغتصبة وقاموا باستعمالها في انشطتهم التجارية. وبالرغم من تشكيل لجان لتقصي الحقائق بهدف حل مسائل التجاوزات هذه، فإنه لم يتم التوصل إلى أي حل حول هذا الوضع حتى الآن.

الوضع الأمني

من الممكن اعتبار طوزخورماتو من المناطق الآمنة في العراق، رغم وقوع العديد من الخروقات الأمنية والمتمثلة بالأخطافات والعديد من أعمال العنف التي استهدفت الضغط على أهالي المنطقة

اضافة الى اخاذ تنتمي الى هذه العشيرة في بعض القرى الأخرى.

قرية قره ناز

وهي احد اصغر القرى التابعة لناحية أمرلي في طوزخورماتو، ويعيش فيها حوالي ٧٥٠ شخصاً وقد لاحظنا أن الوعي القومي التركماني قوي جداً في هذه القرية التي توجد فيها مدرسة واحدة تقوم بالتدريس باللغة التركية. وقد عرض لنا الاهالي كتابات اجدادهم وبعض الوثائق العثمانية القديمة وبكل فخر ولا يوجد اي مركز صحي في القرية. حيث يذهب المرضى الى مركز قضاء طوزخورماتو للاستشفاء. وبالرغم من وجود أربعة آبار في القرية، فإن المياه لاتسد حاجة المواطنين. ولهذا السبب فقد اضطر الكثير من سكان القرية الى بيع حيواناتهم. وينتمي جميع أهالي القرية الى عشيرة واحدة، ولا يعانون اية مشاكل أمنية. ويقال ان عشيرة قره ناز منتشرة في مناطق عديدة ومنها مركز كركوك وطاوق والموصل والفلوجة والكوت وبغداد والحلة وتازه خورماتو وقره تبة وكفري. ويبلغ مجموع نفوس هذه العشيرة ٧٠٠٠ شخصاً.

الوضع الاقتصادي:

بالرغم من أن أغلبية اهالي طوزخورماتو يشتغلون بالزراعة، فانهم يفضلون وبإصرار العمل في دوائر الدولة. ويمكن اعتبار هذه المسألة من المسائل المهمة المشتركة فيما بين التركمان في عموم العراق. ومن المحتمل أن التركمان يفضلون العمل في دوائر الدولة جراء الضغوط التي عانوا منها ابان الحكومات المتلاحقة على الحكم في العراق بعد تأسيس الدولة العراقية الحديثة. إضافة الى وجود عامل مهم في تفضيل التركمان للعمل في دوائر الدولة، ألا وهو حماية أنفسهم وامكانية تأمين دخلهم باستلام رواتب معينة بانتظام. ولكن ذلك أدى الى إنتشار التركمان في جميع أنحاء العراق. ولهذا السبب فإن كثيراً منهم قد أنصهروا في القوميات الأخرى في العراق. كما أن الأهتمام الكبير بالعمل في دوائر الدولة دفع التركمان الى الاستمرار بالعمل في ظروف الحصار التي عاشها العراق حيث انخفض قيمة الراتب الشهري الذي كان يتقاضاه الموظف فوقف في حدود الدولارين مما حدا بالكثير من أفراد

(التركمانية). ومن الامثلة على تكاتف السكان فيها قيام أهالي القرية بتأسيس صندوق دعم للطلبة في عام ١٩٥٥ مما ساعد على زيادة عدد الدارسين والمتخرجين في القرية. ويطالب المواطنون من الدوائر الخدمية وخصوصا البلدية تقديم الخدمات البلدية للقرية.

قرية خاسادارلي

يمثل التركمان الثقل السكاني في القرية، اذ يبلغ عدد سكانها حوالي ٣٥٠٠ شخصاً. ويعيش الكرد الى جانب التركمان فيها. اما أسم القرية في الوثائق الانكليزية القديمة فهو (كالاونت). ومن أهم العشائر التركمانية القاطنة في القرية: بيراقدار وقايالي ومعاشلي وقرمزلي وفتحيلي وشباطلي ومحسنلي وكالاونتلي. ولا يوجد في هذه القرية اي مركز صحي أو طبيب مختص وتأتي شحة المياه في قمة المشاكل التي تعانيها القرية.

قرية قوقوز

يسكن في قرية قوقوز أقل من ١٠٠٠ شخصاً وأغلبية سكانها من التركمان. يوجد في القرية العديد من العشائر التركمانية مثل مرادليلر وونداولر وعليليلر الى جانب عشيرة عجمليلر التي تتحدث بالتركمانية ولكنها تدعي انها عشيرة عربية.

ناحية أمرلي

ناحية أمرلي هي إحدى النواحي التابعة لقضاء طوزخورماتو، ويسكنها حوالي ١٦٠٠٠ شخصاً. يعيش في أمرلي اغلبية تركمانية الى جانب بعض العوائل العربية والكردية. أهالي أمرلي يكونون الأمتنان الكبير لتركيا بسبب المساعدات التي أرسلتها الى الناحية واهتمامها بجرحي التفجير الذي ضرب أمرلي في عام ٢٠٠٧.

قرية بيرآوجللي

التركمانية هي اللغة السائدة في هذه القرية التي يسكنها حوالي ٢٠٠٠ شخصاً. ولاتعاني القرية من شحة المياه، كما ان ظروفها الأمنية مستقرة. وتعتبر عشيرة بيرآوجللي من العشائر الكبيرة في المنطقة.

الأهالي يحتاجون الى حفر آبار اخرى لسد حاجاتهم اليومية من المياه.

قرية عبود

يبلغ سكان قرية عبود التابعة لناحية أمرلي حوالي ١٨٠٠ - ٢٠٠٠ شخصاً. يبلغ عدد السكان العرب حوالي ٢٠٠ من مجموع السكان فيما يمثل التركمان البقية الباقية منها. ويعتمد القرويون في كسب عيشهم على زراعة الحنطة والشعير وبعض انواع الخضراوات. وتبعد هذه القرية مسافة ٢٥ كم عن مركز طوزخورماتو وهي بعيدة جداً عن الطريق العام. ولهذا فهي بعيدة عن اعمال العنف التي اجتاحت البلاد بعد الإحتلال. فبقي المواطنون يزاولون نشاطاتهم اليومية بشكل طبيعي. كما لم تؤثر الظروف الامنية على الحياة هناك. فمزال الاطفال يذهبون الى مدارسهم بشكل طبيعي لا يعكر صفوهم أحد، مما دفع اهالي القرى المجاورة الى ارسال ابنائهم للدراسة هنا. ويمكننا القول ان عبود من المناطق التي يتمتع سكانها بوعي سياسي كبير. فرغم بعد صناديق الاقتراع كانت قد وضعت على بعد خمسة كيلومترات عن القرية، فان الأهالي شاركوا في الانتخابات المحلية التي اجريت في مطلع العام الجاري. وأصبحت هذه القرية مكاناً مغرباً لاستقطاب الهجرة الريفية، إلا ان التجانس السكاني في القرية وبعدها الجغرافي لم يحتمل بقاء الغرباء فيها ما دفع القادمين الى تركها مرة اخرى.

قرية جاردagli

يبلغ عدد سكان جاردagli حوالي ١٤٠٠ شخصاً. وتروى الأراضي الزراعية باستخدام الآبار. وتكثر زراعة الحنطة والشعير فيها. اما الوضع الأمني في القرية، فمستقر للغاية. وتوجد في القرية مدرستان تدرسان باللغة التركية الى جانب مركز صحي واحد مع عدم وجود طبيب مختص. ويعي أهالي القرية انهم تركمان ولا تجد في القرية شخصاً واحدا يدعي كونه عربياً.

قرية بسطاملي

تعتبر قرية بسطاملي من القرى الكبيرة التابعة للقضاء، حيث أن نفوسها يبلغ حوالي ٥٣٠٠ شخصاً. ويتحدث جميع أهالي القرية اللغة التركية

وحي أورتا محلة وحي جاكالا. بالإضافة الى انتشار التركمان في الاحياء السكنية الاخرى في مركز القضاء إلا ان الاحياء سالفة الذكر تتمتع بكونها ذات أغلبية تركمانية ساحقة.

قرية ينكيجة

تمثل ينكيجة أحد أكبر القرى التابعة لقضاء طوزخورماتو، اذ يصل عدد سكانها الى حوالي ١٤,٠٠٠ شخصاً. وتعتبر ينكيجة من التجمعات السكانية الناطقة بالتركمانية بنسبة ١٠٠٪. لكن يمكننا مشاهدة العديد من التركمان المستعربين كما هو الحال في انحاء العراق الاخرى. اذ تكثر في ينكيجة المجاميع التركمانية السنية التي تعتبر نفسها ذات اصول عربية كما هو الحال في تلغفر وديالي. ورغم ان جميع أهالي القرية يتحدثون اللغة التركية (اللهجة التركمانية)، فإن نسبة ٢٠٪ من الأهالي يعتبرون أنفسهم من أصول عربية. وتوجد في ينكيجة ما يقارب من عشرين عشيرة مهمة. ولكن أكبر وأهم هذه العشائر هي عشيرة الأختيارلي. حيث أن نصف أهالي ينكيجة ينتسبون اليها. كما ان اغلب عشائر ينكيجة ينتسبون لافخاذ عشيرة البيات ومنها عشيرة الخارمانلي وعشيرة الحمداني. وحاول البعض استغلال بعض اعمال القتل في تأجيج النزاعات الطائفية بين السنة والشيعية في قرية ينكيجة التي يؤمن سكانها قوتهم عن طريق مزاوله الزراعة. ونتيجة لذلك قامت ١٣٥ عائلة شيعية و ٢٥ عائلة سنية بترك القرية. إلا ان الوضع عاد واستقر في القرية بعد تدخل وجهاء القرية وتصديهم للفئنة الطائفية، فباتت القرية آمنة لا تعاني تلك المشاكل.

يؤيد اغلبية أهالي ينكيجة الجبهة التركمانية العراقية. اما مشاكل ومعاناة المواطنين في القرية، فتكمن في الوضع الأمني الهش والبطالة وشحة المياه. إذ لم ينعم المدينة بالاستقرار الأمني الكامل منذ فترة. علما انه لم تكن القرية تحوي أي مركز للشرطة الى ما قبل عام من الان. بالإضافة الى أن نسبة البطالة كبيرة هناك، فيما ينتظر الكثير من المواطنين التركمان الانخراط في الوظائف الحكومية. وتوجد في ينكيجة مدرسة متوسطة واحدة ومدرستان ابتدائيتان، اضافة الى مركز صحي واحد. وتعتبر مشكلة شحة المياه من المشاكل الرئيسية في القرية. وبسبب وجود بئر ماء واحد في القرية، فان

يعتبر التعداد السكاني من أهم المواضيع التي تدرج في جدول أعمال العراقيين. ولذا يمكن رؤية تأثير التعداد السكاني على سلوك الأفراد في طوزخورماتو. إذ لاحظنا أثناء زيارتنا بان التعداد السكاني من اهم المواضيع التي يناقشها السكان في العديد من المناطق. فالمواطنون في العراق يطلبون المساعدات والأمتيازات من الكتل السياسية لقاء تسجيل أنفسهم لهذه القومية أو تلك أثناء التعداد السكاني العام. والسبب هو رغبة المواطن في حماية حقوقه بعد الأهمال الكبير الذي تعرض له لفترة طويلة وفقدته للأمن والاستقرار بعد الأحتلال الأمريكي للعراق. ويتخوف بعض التركمان أن تسجيلهم انفسهم كقومية تركمانية سوف يعرضهم لضغوط عديدة وسيحرمهم من الاستفادة من حقوقهم المشروعة. وهم في الحقيقة غير ملمومين في تفكيرهم هذا. ولهذا السبب فإن العملية السياسية تسير وفق ما حدث في الانتخابات السابقة من اتباع سياسات الاعتماد على توفير الرواتب والتعيينات ومنح المساعدات والخدمات العامة. وتنتطبق هذه السياسة على عموم العراق اذ يمكن مشاهدة هذا الأمر في طوزخورماتو بين الفينة والأخرى. ولكن لا يمكن تعميم هذا الوضع على جميع الكتل السياسية ولا على جميع الاشخاص المنتسبين الى الكتل السياسية. فعلى سبيل المثال يفخر أهالي قرية قره ناز بقوميتهم التركمانية رغم كل الضغوط والمشاكل التي يتعرضون لها ويذكرون العلاقات التاريخية بين أجدادهم والعثمانيين وذلك بحكاية الاحداث التاريخية حول الخدمات التي قدمها أجدادهم للعثمانيين وبكل تفاصيلها.

الوضع الاجتماعي في المناطق ذات الغالبية التركمانية في طوزخورماتو:

مركز مدينة طوزخورماتو: يتمركز أكثر من ثلث سكان طوزخورماتو في مركز القضاء. اما ناحية ناوجولو التي تعتبر واحدة من ثلاث نواحي تابعة لـطوزخورماتو، فقد هجرها سكانها الى مركز القضاء ولم يبق منها شيء إلا التسمية فغدت شبه مهجورة وحبرا على ورق. وبما ان جميع سكان القرى التابعة لهذه الناحية هم من الأكراد فيمكننا القول بأن جميع المهاجرين الى مركز المحافظة هم من الكرد.

اما الاحياء السكنية التركمانية في مركز القضاء فهي حي مصطفى أغا وحي أق صو وحي ملا سفر

بسبب الاختلاف المذهبي بل على العكس فان المجتمع التركماني متكاتف الى درجة كبيرة. وقد ساهم هذا التكاتف في وحدة الاهالي تجاه المحاولات الرامية الى زرع التفرة المذهبية بين التركمان في طوزخورماتو.

ينتمي غالبية التركمان في طوزخورماتو الى عشيرة البيات. ويمكننا القول ان مركز عشيرة البيات في العراق هو طوزخورماتو. ومن اهم خصوصيات طوزخورماتو هو التغيرات الديموغرافية السريعة. ويكمن السبب الرئيسي في تلك التغيرات في الهجرة السكانية. وجدير بالملاحظة ان تلك التغيرات لم تؤثر في التركيبة الاثنية والمذهبية للقضاء. كما وانعكست هذه الحالة سلبا على الواقع الاقتصادي التركماني بالذات وخصوصا اولئك الذين يشتغلون بالاجرة والزراعة ووظائف الدولة في تأمين دخلهم. كما وتعرض اراضي التركمان في مركز القضاء الى المصادرة والاغتصاب اليوم. ومما زاد الطين بلة ازدياد الدور الكردي في الوظائف الامنية في سلكي الشرطة والحيش مما اضاف تعقيدا وصعوبة الى حياة المواطن التركماني هناك.

ينعكس النسيج الاجتماعي لـطوزخورماتو بشكل خاص على الظروف السياسية في المنطقة. فقد تعرض التركمان للتهميش السياسي في العهد السابق مما حفزهم على الدخول في العملية السياسية، فكان ان ارتقى بعضهم في الاحزاب الشيعية في العراق.

ومن خلال زيارتنا لـطوزخورماتو لاحظنا ان بعض المناطق التركمانية تعرضت للتعريب ويتجلى ذلك من خلال رفض الكثير من السكان كونهم من اصول تركمانية رغم تأييدهم للجبهة التركمانية العراقية في الانتخابات المحلية. ومن ابرز الأمثلة على ذلك قرية دومبالان درة. فبالرغم من تأييد أهالي هذه القرية للجبهة التركمانية في إنتخابات مجالس المحافظات ألا انهم يعتبرون انفسهم من اصول عربية. وهناك العديد من الامثلة المشابهة في بعض العشائر والمناطق الاخرى. فقد بدأت بعض افخاذ العشائر باعتبار نفسها ذات اصول عربية بالرغم من أن رئيس العشيرة وأغلبية منتسبي العشيرة من التركمان. ويمكن أن يؤدي هذا الحال الى عرقلة مرحلة التعداد السكاني والتأثير سلبا على عدد نفوس التركمان فيظهر التركمان اقل بكثير مما هو في الواقع.

والدور وشرقاط والدجيل وسامراء وطوزخورماتو. قضاء طوزخورماتو يعتبر ثاني أكبر قضاء من حيث الكثافة السكانية اذ يبلغ عدد سكانه حوالي ١,٢٠٠,٠٠٠ نسمة.

(تعتبر سامراء التي أدى تفجير احد اقدس المزارات الشيعية فيها في أشعال فتيل الصراعات الطائفية بين السنة والشيعة في عام ٢٠٠٥، أكبر قضاء في محافظ صلاح الدين. اما عدد سكان تكريت الذي يمثل مركز محافظة صلاح الدين فيبلغ ١٢٠,٠٠٠ نسمة). وهناك ثلاث نواحي عائدة لمركز طوزخورماتو وهي (أمري وسليمان بك وناوجولو) بالإضافة الى عدد من القرى التابعة لهذه النواحي وسنذكر أسماء هذه النواحي والقرى والتركيبة السكانية لها لاحقاً.

التكوين الإجتماعي:

يرتبط المواطن التركماني في طوزخورماتو بالأرض بقوة، والسكان هناك يعتمدون على المحاصيل الزراعية في معيشتهم. وهو ما ينعكس على الروابط الاجتماعية بين السكان، اذ تمثل رابطة العشيرة اساس المجتمع في طوزخورماتو. هذا ويتشابه التكوين الاجتماعي والعشائري بين العرب والتركمان والأكراد في طوزخورماتو. وبالرغم من تمدن بعض العوائل القاطنة في مركز القضاء، إلا ان الحس العشائري مازال مؤثراً بقوة في المدينة بسبب قرب الريف عن المدينة والتواصل المستمر بين سكان الارياف والمدينة في طوزخورماتو. اما من الناحية السكانية فان عدد نفوس القضاء في تزايد مستمر اذ بلغ حوالي نسمة ١٢٨,٠٠٠ قبل عام ٢٠٠٣ اما الان فيبلغ حوالي ١٩٠,٠٠٠ نسمة حسب تقديرات المختصين. وهذا يدل على ان عدد السكان قد زاد بنسبة ٥٠٪ بعد الأحتلال اي خلال ستة أعوام فقط. ويبلغ عدد السكان التركمان في مركز القضاء والنواحي والقرى التابعة لطوزخورماتو حوالي ٧٥,٠٠٠ نسمة.

اما بالنسبة للطابع الديني في قضاء طوزخورماتو فان غالبية العرب وكافة الأكراد هم من السنة، اما التركمان فان غالبيتهم هم من الشيعة. ورغم أن مركز القضاء ذو أغلبية شيعية، إلا ان سكان القرى التركمان يشكلون أغلبية سنوية. ولايمكن للمرء ان يشاهد اية مشاحنات بين التركمان السنة او الشيعة

محافظات جديدة ليسهل بعد ذلك الحاقها بإقليم شمال العراق. وعليه فإن لطوزخورماتو اهمية كبيرة بين المناطق التي تمكنهم من السيطرة على المناطق المحاذية لشمال العراق ولكونها على الخط الذي يربط شمال العراق بالوحدات الادارية الصغيرة في اطراف خانقين التي يقوم اكراد العراق بعرضها في خرائطهم الادارية باعتبارها جزءاً من الاراضي الكردية التي ستحقق امالهم في تأسيس دولة قومية لهم. وليس التفكير في استحداث محافظة جديدة يربط طوزخورماتو وخانقين وكفري وبعض المناطق السكنية الموجودة في شمال محافظة ديالى بالجديدة لدى الأكراد. ولذلك فان لطوزخورماتو اهمية خاصة من الناحية الديموغرافية والجغرافية لتحقيق أهداف الأكراد في تشكيل محافظة جديدة.

٤. تعتبر طوزخورماتو من المناطق التي أظهرت نجاحاً كبيراً في مضمات الحركة السياسية التركمانية. لما له من اهمية قصوى في دعم الحركة السياسية التركمانية وتشجيع باقي المناطق والمدن التركمانية للسير على نهجه.

٥. تعتبر طوزخورماتو حلقة الوصل والخط الرابط لتركمان محافظتي كركوك وديالى. واذا ما ضاعت طوزخورماتو في المعتكك السياسي، فستنقطع حلقة الوصل بين كركوك وديالى وتضعف اواصر الاتصال بالاخيرة. كما ان طوزخورماتو تشكل سندا قويا لكركوك بقوة الحركة السياسية والوجود التركماني فيها. ويجدر الإشارة الى ان هناك محاولات لإعادة إحاق قضاء طوزخورماتو بمحافظة كركوك، اذ انها كانت تابعة لمحافظة كركوك فالحقها نظام صدام حسين بمحافظة صلاح الدين.

٦. كانت الحكومة العراقية قد اكتشفت كمية محدودة من النفط في الهضاب الموجودة في شرق مركز طوزخورماتو في عهد صدام حسين. ولكن الأبار سدت لتبقى كإحتياطي بترولي في العراق. إلا ان كمية ونوعية النفط الموجود غير معروفين لحد الان.

الوضع الإداري:

ترتبط طوزخورماتو بمحافظة صلاح الدين الواقعة في الشمال من العاصمة بغداد. تتبع محافظة صلاح الدين ثمانية أفضية وهي بيجي وتكريت وبلد

اعداد : أ.م.د. سرهات أركمن

مستشار شؤون الشرق الأوسط

في مركز الشرق الأوسط للدراسات

الاستراتيجية (أورسام)

جامعة آهي أوران - قسم العلاقات الدولية

التركمان في طوزخورماتو: حكاية نجاح

يقوم مركز الشرق الأوسط للدراسات الاستراتيجية اورسام (ORSAM) بدراسة المناطق التركمانية ميدانياً. فبعد قيامه بدراسة ميدانية في تلعفر في آذار من عام ٢٠٠٩ توجه فريق العمل الى المناطق التركمانية في محافظة صلاح الدين في الفترة بين ٣٠ مايس و ٢٠ حزيران. وقد جرت زيارات مكثفة للمناطق التركمانية أثناء تلك الدراسة الميدانية اضافة الى اجراء لقاءات مع عدد من شيوخ العشائر والأشخاص البارزين في المنطقة الى جانب مسؤولي الجبهة التركمانية العراقية في النواحي والقرى التي تمت زيارتها. وكان الهدف من تلك الدراسة الميدانية تهيئة تقرير مفصل عن الاوضاع في طوزخورماتو. وبالفعل تمت كتابة التقرير الذي يضم في ثناياه معلومات عامة عن طوزخورماتو وتحليل الظروف السياسية التركمان هناك وبعض المقترحات المفيدة نحو حل ما يعانونه من مشاكل.

الأهمية الإستراتيجية لطوزخورماتو:

١. من اهم خصوصيات قضاء طوزخورماتو، انها تقع جغرافيا في المنطقة الفاصلة بين العرب والأكراد. وهي ذات اهمية كبيرة بالنسبة للأكراد، اذ انها يمكن ان تشكل مخفرا متقدما للطرق المؤدية من الشمال الى مدينة تكريت التي هي احدى مدن العرب السنة.
٢. تعتبر منطقة قضاء طوزخورماتو من المناطق التي وردت في مسودة دستور اقليم الشمال في عام ٢٠٠٢ اذ يعتبرها الاكراد جزءا من الأراضي التي ينبغي التوسع فيها. ولهذا السبب فقد عوملت كمنطقة متنازع عليها في التقرير الصادر من الأمم المتحدة. وتعتبر أيضا داخل المناطق الكردية حسب المسودة الأخيرة للدستور الصادر عن الحكومة الإقليمية في شمال العراق.
٣. تعتبر طوزخورماتو من النقاط الاستراتيجية المهمة للأكراد لكونها من المراكز المهمة التي تسهل لهم استحداث محافظة رابعة بالإضافة الى المحافظات الثلاثة التي يسيطرون عليها في شمال العراق. ومن المعروف أن الكرد لم يستطيعوا الحاق كركوك باقليم الشمال، مما منعهم من توسيع مناطق النفوذ الكردية وخلق التوازن بين القوى السياسية الموجودة هناك. ولذا فانهم بحاجة الى استحداث هذه المحافظة الرابعة الى جانب المحافظات الثلاثة في شمال العراق. ويمكن ان يتم ذلك بطريقتين: الأولى عن طريق تغيير الحدود الإدارية للمحافظات الموجودة في العراق والحاق بعض القرى والنواحي والأقضية العائدة للمحافظات الأخرى بالمحافظات الموجودة في إقليم شمال العراق (فمثلا يمكنهم أنتزاع النواحي الواقعة في شمال محافظة نينوى والحاها باربيل ودهوك). والطريقة الثانية قد تتم باستحداث محافظة جديدة عن طريق فصل بعض النواحي والأقضية من المحافظات التي تتبعها وجمعها في حدود إدارية موحدة لاستحداث

المحتويات

٥ المقدمة
٥ الالهية الاستراتيجية لطوز خورماتو
٦ الوضع الاداري
٦ التكوين الاجتماعي
٧ الوضع الاجتماعي في المناطق ذات الغالبية التركمانية في طوز خورماتو
٩ الوضع الاقتصادي
١٠ الوضع الأمني
١٠ الوضع السياسي
١٣ المقترحات المتعلقة بطوز خورماتو

مركز الشرق الاوسط للدراسات الاستراتيجية

نبذة تاريخية

ازدادت الحاجة الى اجراء المزيد من الدراسات حول الشرق الاوسط منذ اوائل التسعينيات من القرن الماضي، بهدف تلبية احتياجات الرأي العام واطراف السياسة الخارجية. وتحقيقا لهذا الهدف تأسس في شهر مارس من عام 2002 معهد يتولى القيام بهذه الدراسات باسم "معهد العراق للدراسات والابحاث". وتم توسيع نطاق فعاليات المعهد وتبديل اسمه الى "معهد كلوبال للدراسات الاستراتيجية" في 19 مارس 2004. واجتاز هذا المعهد مرحلة تطوير وتجديد شاملين تضمن تركيزه على شؤون الشرق الاوسط، وبذلك تغير اسمه اعتبارا من شهر تشرين الثاني / نوفمبر من عام 2008 الى "مركز الشرق الاوسط للابحاث الاستراتيجية اورسام".

ان هذا المركز عبارة عن مؤسسة تابعة لمؤسسة وقف توركنم ايلي للتعاون والثقافة.

نظرة الى منطقة الشرق الاوسط

لا يخفى على احد ان منطقة الشرق الاوسط تعاني من مشاكل عديدة ومتشابكة. غير انه لا ينبغي ربط هذه المشاكل بشعوب المنطقة او اضعاف هذه الصيغة على تلك الشعوب. ان الشرق الاوسط تملك بالقوة التي تستمدتها من شعوبها وبتوظيف ديناميكيات هذه الشعوب، طاقات وامكانيات هائلة تؤهلانه لارساء حملة تنموية سليمة. ان احترام ارادة شعوب المنطقة في التعايش السلمي فيما بينها واحترام سيادة الدول والحقوق والحريات الاساسية للافراد، شرط اساسي وأولي لتأمين السلام والاستقرار الدائم سواء في المنطقة او على المستوى الدولي. ان تفهم المشاكل الموجودة في الشرق الاوسط، والعمل على ايجاد حلول عادلة وواقعية لها، ستشجع المبادرات السلمية فيها، وفي هذا النطاق، فان على تركيا ان تستمر في مساهماتها من اجل ترسيخ جذور الاستقرار والرفاه الاقليمي في المناطق المجاورة لها.

ان توفير الجو الملائم للحوار بين مختلف الاطراف دون الدخول في محاور استقطابية، وتقييم الدعم الدولي عن طريق سياساتها الهادفة الى احلال التوافق، تعتبر عوامل في صالح دول وشعوب المنطقة.

مركز اورسام بصفته مؤسسة دراسات وابحاث فعاليات

في اطار الاهتمام بالشرق الاوسط، وبهدف التعريف بالقضايا السياسية العالمية بشكل سليم، ومن اجل إتاحة الفرص لاتخاذ مواقف مناسبة، يقوم مركز اورسام بتقديم معلومات تساعد على انارة الطريق امام الرأي العام والمراجع والاجهزة المختصة باتخاذ القرار. كما يقوم باستنباط الافكار التي تحتوي اقتراحات بديلة لمواقف متنوعة. ويقوم المركز الى جانب ذلك بتشجيع الاعمال المتميزة للباحثين والمفكرين من مختلف الاوساط. ويحوز مركز اورسام على امكانيات واسعة تتيح له استعراض التطورات والتوجهات التي تشهدها المنطقة لتكون في متناول المسؤولين وذلك عن طريق متابعة ابحاث ودراسات دقيقة في موقعه الالكتروني. ويقوم المركز بدعم التطورات في الشرق الاوسط على الصعيد العالمي بالمجلتين اللتين يصدرهما المركز وهما «تحليلات الشرق الاوسط» الشهرية و«دراسات الشرق الاوسط» نصف السنوية، وبتحليلاته وتقاريره والكتب التي يصدرها. كما انه يقوم بتسهيل فعاليات استقبال واستضافة رجال الاعمال وممثلي منظمات المجتمع المدني في تركيا، ويعمل على تأمين مشاركة الرأي العام التركي والعالمي في المعلومات والافكار.

التركمان في طوزخورماتو: حكاية نجاح

رقم التقرير: ٦

تشرين الثاني ٢٠٠٩

اورسام – مركز ابحاث تركمان الشرق الأوسط رقم التقرير: ٢

© ٢٠٠٩

حقوق نشر هذا المجلة محفوظة لمركز الشرق الاوسط للدراسات الاستراتيجية اورسام حسب قانون الفكر والاثار الفنية والمرقم ٥٨٤٦ ، وفيما عدا اقتباس اجزاء معقولة من المقالات، لايجوز باي شكل استخدام او اعادة نشر المقالات إلا بموافقة اورسام. المقالات المنشورة تعبر عن رأي اصحابها، ولا تعبر عن افكار اورسام المؤسسة.

MithatpaŐa Caddesi 46/4 Kızılay/Ankara
Tel: 0(312) 430 26 09 Fax: 0 (312) 430 39 48
www.orsam.org.tr, orsam@orsam.org.tr